

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Právo a právní věda

Katedra trestního práva

Diplomová práce

Příprava k trestnému činu a její význam z hlediska trestnosti a trestání

Aleš Kohoutek

2015/2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Příprava k trestnému činu a její význam z hlediska trestnosti a trestání* zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

.....
Aleš Kohoutek

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu mé diplomové práce, doc. JUDr. Josefu Kuchtovi, CSc., za odbornou vedení práce a pomoc při jejím vypracování. Mé poděkování patří i mé rodině, která mi v době vypracování diplomové práce byla potřebnou oporou.

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřená na rozbor institutu přípravy zvláště závažného zločinu dle § 20 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů. Zaměřuje se zejména na vymezení hranic trestnosti přípravy a zásad uplatňovaných při trestání přípravného jednání.

V práci je obecně vysvětlen účel kriminalizace přípravy k trestnému činu, popsána příprava dle platného zákona, podrobně analyzovány podmínky vymezující přípravu a popsána hranice mezi přípravou a pokusu trestného činu, jakož i zasazení přípravy mezi ostatní vývojová stádia trestné činnosti. V hlavní části o trestnosti a trestání je mimo obecných podmínek trestnosti přípravy a zásad používaných při jejím trestání analyzován i zánik trestnosti v důsledku dobrovolného upuštění od přípravy a možnost upuštění od potrestání v případě tzv. nezpůsobilé přípravy. Je též krátce nastíněn vývoj přípravy na území českých zemí od roku 1852 do současnosti.

Ke zpracování práce bylo použito především komentářů k trestnímu zákoníku a literatura zabývající se trestním právem hmotným. Využita byla také judikatura, na jejíž závěrech jsou některé zkoumané aspekty přípravy ilustrovány. Okrajově jsou využity i články odborníků zabývajících se přípravou.

V závěru je příprava stručně shrnuta a výsledky práce zhodnoceny a využity pro krátký návrh úpravy přípravy trestného činu de lege ferenda.

Klíčová slova: příprava trestného činu, trestnost, trestání, vývojová stádia trestné činnosti, nezpůsobilá příprava, předčasně dokonané trestné činy

Abstract

This dissertation is focused on an analysis of a crime preparation according to § 20 of the Law No. 40/2009 Coll., the Criminal Code. It primarily deals with describing the limits of punishability of a crime preparation and the principles used by courts for penalizing preparatory acts.

In the thesis, the purpose and *raison d'être* of a punishable preparation of a crime is described, as well as exact implications of present legislation in regards to preparation of a crime. The thesis thoroughly analyses conditions needed to deem preparational conduct punishable, a boundary of a crime preparation in regards to attempted crime is also described, as well as finding preparation's place among other developmental stages of a crime. The main part of the thesis deals with punishability of preparation of a crime and principles utilized in determining the punishment. A development of a legal treatment of a preparation of a crime in the Czech lands from 1852 until now is also a part of the thesis.

The source material for the thesis were primarily commentaries to the present Criminal code and literature dealing with the criminal law. Past rulings of the court are used to illustrate some of the described aspect of a preparation of a crime. A small number of articles from authorities of the criminal law is also used.

The conclusion offers recapitulation of described issues and uses them to draw up a short draft of a possible legislation *de lege ferenda*.

The list of key words: crime preparation, criminalization, punishability, stages of a crime, impossibility defense, inchoate offense

Obsah

Úvod.....	8
1. Obecně o vývojových stádiích.....	10
1.1. Myšlenka a projev myšlenky spáchat trestný čin.....	12
1.2. Příprava trestného činu.....	13
1.3. Pokus trestného činu.....	14
1.4. Dokonání trestného činu.....	15
2. Historie přípravy k trestnému činu v právním řádu na českém území.....	17
2.1. Příprava v zákoně č. 117/1852 ř.z.	17
2.2. Příprava v zákoně č. 86/1950 Sb.	18
2.3. Příprava v zákoně č. 140/1961 Sb.	18
2.4. Osnova trestního zákona 2004-2006.....	20
3. Příprava k zvlášť závažnému zločinu.....	22
3.1. Obecně k přípravě zvlášť závažného zločinu.....	22
3.2. Výklad pojmů užívaných v § 20 TrZ.....	26
4. Trestnost a trestání přípravy k zvlášť závažnému zločinu.....	30
4.1. Vymezení trestnosti.....	30
4.1.1. Pachatel, spolupachatel, účastenství.....	30
4.1.2. Základní a kvalifikovaná skutková podstata.....	31
4.1.3. Příprava a jiná stadia trestné činnosti.....	33
4.2. Trestání přípravy.....	36
4.3. Předčasně dokonané trestné činy a jejich vztah k přípravnému jednání.....	38
4.4. Možnost upuštění od potrestání, zánik trestnosti.....	39
4.4.1. Nezpůsobilá příprava.....	41
4.4.2. Zánik trestnosti dobrovolným upuštěním od dalšího jednání směřujícího k spáchání zvlášť závažného zločinu.....	44

5.	Stručný nástin právní úpravy přípravy zločinu ve vybraných cizích zemích	51
5.1.	Spolková Republika Německo	51
5.2.	Slovenská republika	51
6.	Závěr a doporučení de lege ferenda	54
	Literatura:	57
	Bibliografické zdroje:	57
	Důvodové zprávy:	57
	Elektronické prameny	58
	Právní předpisy	58
	Judikatura	59
	Přílohy	60

Úvod

Příprava trestného činu je v trestním právu mimořádně důležitý institut, který umožňuje společnosti předcházet následkům trestné činnosti tím, že kriminalizuje určité jednání ještě před tím, než toto jednání dospěje do fáze, kdy je již přítomna velmi citelná společenská škodlivost. Na rozdíl od pokusu, dalšího vývojového stádia trestné činnosti, příprava většinou přímo nevykazuje povahu trestné činnosti, ke které je namířena, její postihování je tedy pro trestní právo značnou výzvou.

Cílem této práce je popsat přípravu k trestnému činu a její význam z hlediska trestnosti a trestání. Největší část práce je věnována přípravě samotné, ale prostor je věnován i jejímu zařazení mezi ostatní vývojová stádia trestné činnosti, jakož i popsání minulých úprav na českém území či v cizině; toto zařazení je instrumentální pro možnost zhodnocení české právní úpravy.

Diplomová práce je rozdělena do pěti kapitol. První kapitola se zabývá vývojovými stádii trestné činnosti obecně a obsahuje krátký popis ostatních trestně-relevantních stádií trestné činnosti: pokusu a dokonání trestného činu, čímž zasazuje přípravu na její místo během konání trestné činnosti.

Druhá kapitola se zabývá minulou právní úpravou přípravy ke zločinu na území českých zemí od roku 1852 po současnost. Zmíněn je i přístup k přípravě v návrhu trestního zákona, který byl diskutován od roku 2004, ale nakonec nebyl přijat Parlamentem ČR.

Třetí kapitola se zabývá současným trestním zákoníkem a jeho vymezením přípravy: podává důkladnější vymezení přípravy, významu jejího postihování a důkladně vysvětluje pojmy užitých v textu § 20 trestního zákoníku.

Čtvrtá kapitola se zabývá samotnou trestností přípravy k trestnému činu, tedy především jejím oddělení od netrestné myšlenky spáchat trestný čin (či jejímu projevu) a již trestného pokusu, poněvadž jednání, které v hierarchii stádií trestné činnosti dospěje až do stádia pokusu, není za přípravu postižitelné. Pozornost je věnována zásadám uplatněným při trestání přípravy trestného činu. Je popsán též vztah k předčasně dokonáným trestným činům, tedy k jednání, které je sice fakticky přípravou nebo pokusem, ale zákon na tuto přípravu či pokus bere na roveň činu dokonanému, a vysvětlena nezpůsobilá příprava.

Ve čtvrté kapitole je nastíněn přístup některých sousedních států k problematice přípravy a její trestnosti a trestání.

Závěrečná kapitola nabídne shrnutí předchozích, zhodnocení celé problematiky trestání přípravy k trestnému činu z pohledu autora, a také doporučení nové úpravy *de lege ferenda* vytvořené na základě poznatků z předchozích kapitol.

Práce vychází především z komentářů k trestnímu zákoníku a učebnic trestního práva, ale je prokládán relevantní judikaturou, která slouží jak k výkladu pojmů, tak i k ilustraci některými situacemi, které se v československé a české soudní praxi objevily.

1. Obecně o vývojových stádiích

Uskutečnění úmyslu trestné činnosti prochází ve většině případů určitými fázemi. Zločinný úmysl není vždy hned uskutečnitelný a někdy vede k jeho dokončení dlouhá cesta. Kupříkladu pachatel, který se rozhodne obohatit se krádeží, nemůže krást hned po pojmutí myšlenky krádež provést, protože se nejspíš nachází v místě, kde krást nemůže. Musí tedy konkretizovat svůj záměr, provést přípravy (například vytipování vhodných objektů či připravení náčiní, které bude pro provedení činu nezbytné), vyrazit na místo činu, překonat překážky dělící jej od jeho cíle, provést samotnou krádež a následně s lupem odejít. Právě pro popsání mnohdy dlouhého a složitého rozvíjení trestné činnosti rozlišujeme tzv. vývojová stádia trestného činu.

Vývojová stádia trestného činu můžeme definovat jako jeho stupně a časové rozložení páčání, které zpravidla postupuje od forem nejméně rozvinutých k formám nejrozvinutějším¹. Vývojová stádia trestné činnosti nám umožňují orientovat se v posloupnosti událostí, které se dějí od prvotního pojetí myšlenky spáchat trestný čin až do konečného dokonání trestného činu.

S těmito vývojovými stádii musí počítat i zákonodárce, neboť trestat pouze trestnou činnost dokonanou by představovalo pro společnost nebezpečí – společnost by v případě omezení trestnosti na dokonáný trestný čin nemohla nijak předcházet trestné činnosti pachatele. Jelikož ochrana společnosti je důležitější než potrestání pachatele, je jisté postihování trestné činnosti ještě před dospěním skutkové podstaty do stavu popsaného trestním zákoníkem žádoucí. Z tohoto důvodu je postihování vývojových stádií trestné činnosti v zákoně do jisté míry obecně, protože opak by znamenal nutnost vymezit vývojová stádia zvlášť ve skutkové podstatě každého trestného činu. Tato cesta by byla

---

¹KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. Vyd. 2. Praha: C.H.Beck, 2009. s. 279-280

neekonomická, protože tytéž formy by byly ve větším počtu dispozic opakovány. Trestní odpovědnost je tedy rozšířena nad hranice dané skutkovými podstatami uvedenými ve zvláštní části trestního zákona.²

Za trestněprávně relevantní vývojová stádia bere zákon klasickou tripartici vývojových stádií tak, jak ji uznává právní věda³:

- přípravu k zvlášť závažnému zločinu (§ 20 TrZ)
- pokus trestného činu (§ 21 TrZ)
- dokonaný trestný čin.

Některé trestné činy nedávají možnost diferenciaci průběhu do vývojových stádií, protože doba mezi pojetím myšlenky spáchat trestný čin a samotným dokonáním je příliš krátká a nelze je od sebe odlišit také proto, že prvním zjistitelným výstupem je právě až dokonaný trestný čin. Vhodným příkladem takového jednání je zabití v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnuté mysli dle § 141 TrZ. Z povahy věci je tedy také nutno vývojová stadia vyloučit u trestných činů neúmyslných.

Trestný čin nevzniká až dokonáním trestné činnosti. Dle § 111 trestního zákoníku se trestným činem rozumí *jen čin soudně trestný, a pokud z jednotlivého ustanovení nevyplývá něco jiného, též příprava k trestnému činu, pokus trestného činu, organizátorství, návod a pomoc*. Trestný čin tedy vzniká započítáním trestně relevantního jednání, které směřuje k dokonání trestného činu a naplněním skutkové podstaty popsané ve zvláštní části trestního zákoníku.

Přestože příprava a pokus nenaplnují plně všechny znaky dokonané trestné činnosti, zejména její společenskou škodlivost, je společensky žádoucí tato stádia

---

²SOLNAŘ, Vladimír. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, 2009. s. 331.

³ Tripartice ovšem není přítomna v právních řádech všech států. Mimo České republiky ji zachovává například Slovensko, nicméně například německý právní řád kriminalizovanou přípravu nezná. Srovnej: Trestní zákoník Spolkové Republiky Německo. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html>

v některých případech postihovat, protože obě směřují ke spáchání trestného činu, ačkoliv samotné skutkové podstaty těchto trestných činů tuto činnost nepostihují.

Přípravu a pokus definuje obecná část trestního zákoníku, dokonaný trestný čin zpracovává zvláštní část, která obsahuje skutkové podstaty konkrétních trestných činů. Z širšího hlediska je ale možno do vývojových fází trestného činu zahrnout též pojetí myšlenky spáchat trestný čin a projev této myšlenky, eventuálně i činnost spočívající v zakrývání trestné činnosti po činu samotném.

1.1. Myšlenka a projev myšlenky spáchat trestný čin

Samotné pojetí myšlenky spáchat trestný čin nemá trestněprávní význam; myšlenka spáchat trestný čin totiž nenaplnuje materiální stránku trestného činu – tedy nebezpečnost či škodlivost činu pro společnost, která dosahuje určitého minimálního stupně⁴ ve smyslu § 12 odst. 2 trestního zákoníku. Používá se zásada *cogitationis poenam nemo patitur* – *za úmysl se nikdo netrestá*, která je zakotvena mimo jiné i v článku 15 Listiny základních práv a svobod.⁵

U projevu myšlenky je trestnost poněkud složitější. Samotný projev myšlenky spáchat trestný čin je pro trestnost nevýznamný, neboť platí, že „*pokud zákon stanoví meze od kdy je možné určité chování kvalifikovat jako přípravu trestného činu, nelze jej překračovat. Pouhý úmysl, byť veřejně vyslovený, spáchat trestný čin jehož příprava je trestná, není jeho přípravou, pokud za takto vysloveným úmyslem nenásledují kroky natolik konkrétní, aby z nich bylo možné identifikovat, že se jedná o přípravu k určitému trestnému činu.*“⁶

Projev ovšem není trestný jen do té doby, dokud sám o sobě trestnost nezakládá naplněním znaků samostatného trestného činu – v tomto případě hovoříme o tzv. *delicta sui generis* či trestných činech verbálních (nejviditelněji § 353 TrZ. -

---

⁴KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. s. 144.

⁵„*Svoboda myšlení je zaručena*“

⁶Nález Ústavního soudu ze dne 9. 3. 2005, sp. zn. II. ÚS 491/04

nebezpečné vyhrožování, ale i § 290 - Získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou, § 311 – teroristický útok, § 352 - násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, aj.). Nicméně v těchto případech nelze mluvit výlučně o projevu jako takovém, protože pachatel nemá od začátku úmysl dovést proklamovaný trestný čin do konce - konečným cílem sankcionovaného projevu je vyvolat důvodnou obavu a tím způsobit určitou činnost osoby, které je vyhrožováno, a projev je tedy trestným činem, protože výhrůžka sama vyvolává vážné nebezpečí pro chráněné zájmy.⁷

Projev, který není sám o sobě trestným činem, nicméně není úplně bezvýznamný - může být trestněprávně relevantní, pokud na jeho základě můžeme blíže určit konečný cíl nějakého již započatého protiprávního jednání. Příkladem může být konkrétní rozhodnutí Nejvyššího soudu⁸, kdy soud na základě verbálního projevu pachatele překvalifikoval trestný čin omezování osobní svobody na znásilnění ve stádiu přípravy. Též se ale nejedná pouze o sankcionování projevu, ale o jeho využití pro rozpoznání jiného trestného činu, který už trestný je.

1.2. Příprava trestného činu

Chronologicky navazujícím stádiem trestné činnosti je příprava trestného činu, kterou se tato práce více zabývá v následujících kapitolách. Příprava je prvním trestněprávně relevantním vývojovým stádiem, nicméně přípravná činnost ještě nevykazuje povahu jednání, které popisuje skutková podstata daného trestného činu.

---

⁷SOLNAŘ, Vladimír a Jaroslav FENYK. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, s. 339. 2009.

⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 29. 12. 1963, sp. zn. 8 Tz 80/63

Příprava je tedy z jedné strany ohraničena jednáním, které ještě není *natolik konkrétní, aby z něj bylo možné identifikovat, že se jedná o přípravu k určitému trestnému činu*,⁹ na druhé straně jednáním, které již klasifikujeme jako pokus.

Vymezení přípravy zvláště závažného zločinu, jakož i podmínek její trestnosti se důkladně věnují zbylé kapitoly práce.

1.3. Pokus trestného činu

Následujícím stádiem trestné činnosti je pokus. Trestní zákoník vymezuje pokus jako jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu trestný čin spáchat. Pokus trestného činu je díky své blízkosti dokonatému trestnému činu společensky škodlivější než příprava. I díky tomu je v současné právní úpravě pokus trestný u všech trestných činů, zatímco dříve platná obecná trestnost přípravy jakožto společensky méně škodlivého jednání byla změněna na trestnost zúženou jen ve vztahu k zvláště závažným trestným činům¹⁰ novelou trestního zákona č. 175/1990 Sb. Tuto změnu zachoval i nový trestní zákoník.

Pokus je charakterizován především faktem, že nedošlo k dokonání trestného činu a z tohoto důvodu chybí následek. Zákonnými znaky pokusu trestného činu dle zákona jsou:

- jednání bezprostředně směřující k dokonání trestného činu
- úmysl spáchat individuálně určitý trestný čin
- nedostatek dokonání

---

⁹Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2016, sp. zn. 3 Tdo 139/2016

¹⁰ § 41 odst. 2 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů. V platném trestním zákoníku č. 40/2009 Sb. jsou trestné činy upraveny v § 14 odst. 3.

Podobně jako u přípravy není pokus možný u předčasně dokonáných trestných činů, u nedbalostních trestných činů, zpravidla také není možný u trestných činů spočívajících v úmyslném opomenutí a u trestných činů verbálních.¹¹

Pro některé podobnosti přípravy a pokusu spáchat trestný čin se vytyčení hranice mezi těmito dvěma stádii věnuje v práci samostatná kapitole. Je vhodné poznamenat, že v právních řádech, které v rámci vývojových stádií trestné činnosti pracují jen s biparticí pokus – dokonáný trestný čin, se pod pokus často radí i takové jednání, které by v českém právním řádu bylo vnímané jako přípravné

1.4. Dokonání trestného činu

Završením trestného činu je jeho dokonání. Toto stádium je ze stádií obecně nejzávažnější a pachatelovo jednání v tomto stádiu již naplňuje všechny znaky skutkové podstaty daného trestného činu včetně následku. To je hlavním rozdílem dokonáného trestného činu a přípravy či pokusu, které mohou postrádat některé znaky skutkové podstaty trestného činu, a ze své povahy postrádají následek.¹²

S dokonáním trestným činem se pojí přípravná jednání některých trestných činů, která zákonodárce pro jejich společenskou škodlivost povyšuje na úroveň dokonáných trestných činů a uzákoňuje je jako samostatné trestné činy. Tyto samostatně trestné činy s faktickou povahou přípravy označujeme jako *předčasně dokonané trestné činy*. U této skupiny trestných činů je příprava vyloučena, neboť příprava sama je daným trestným činem.

Činnosti následující po dokonání trestného činu nejsou součástí naplňování znaků již spáchaného trestného činu, ale ve snaze o zakrytí trestné činnosti a vyhnutí se trestnímu postihu se pachatel může dopustit činností, které samy o sobě mohou

---

¹¹ŠÁMAL, Pavel. Trestní právo hmotné [online]. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014 [cit. 2016-05-28].

¹²DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). s. 146

naplňovat znaky další trestné činnosti, například vydírání, křivé obvinění či vraždy za účelem odstranění svědků. Činnosti, které jsou ryze vedlejším dopadem spáchané trestné činnosti, ovšem toto nenaplnují a pachatel za ně není trestně postižitelný¹³. Příkladem může být pachatel loupeže, který není trestně odpovědný za zatajení původu a skutečného vlastníka uloupení věci v momentě, kdy tuto věc bude prodávat.

---

¹³ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. s. 223.

2. Historie přípravy k trestnému činu v právním řádu na českém území

Přípravu trestného činu jako formu činnosti obecně zakládající trestnost zavedl na českém území až trestní zákon č. 140/1961 Sb. Předchozí zákoníky většinou obsahovaly přípravu jen v podobě trestných činů sui generis a obecnou trestnost zaváděly až u pokusu.

2.1. Příprava v zákoně č. 117/1852 ř.z.

Rakouský Zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích (trestní zákoník č. 117/1852 ř. z.), který sám byl novelou starého trestního zákoníku z roku 1803, byl díky recepci rakouského práva převzat První republikou, a přese všechny prvorepublikové kodifikační snahy na našem území platil až do zavedení komunistického zákoníku č. 86/1950 Sb. o téměř dvě století později. Tento rakouský zákoník nemá obecnou trestnost přípravy v sobě zakotvenou. Hranici mezi trestností a beztrestností v zákoníku vede mezi § 8 a § 11 – trestnost začíná pokusem dle § 8. § 11 zakotvuje výslovně beztrestnost myšlenky, když říká, že *„pro myšlenky nebo pro vnitřní úmysl, jestli že nebyl žádný zevnitřní¹⁴ zlý čin předse vzat, anebo něco se neopomimulo, což zákonové předpisují, nemůže se nikdo bráti v odpovídání.“*

Myšlenka či plán uskutečnit trestný čin dle tohoto paragrafu nejsou trestné, dokud pachatel nezačne vyvíjet vnější (tj. objektivně zjistitelnou) činnost vedoucí k dokonání trestného činu. Tento koncept dále rozpracovává zmíněný § 8 – *o zločinu nedokonaném*, který výslovně říká, že zločinem je situace, *„kdy zlomyslník vzal předse čin nějaký, kterýž ke skutečnému vykonání vede“*. Obligatorní náležitostí pokusu potom je, že se zločin pachateli nepovedlo dovést do zdárného konce buď pro jeho nemohoucnost či pro vnější okolnosti na

---

¹⁴ zevnitřní = vnější

pachateli nezávislé. Trestnost pokusu je podobně jako u současné právní úpravy stanovena stejně, jako u trestného činu, k jehož dokonání pokus směřoval.

Dá se říci, že příprava je v tomto zákoníku trestná pouze u těch trestných činů, kdy je přípravné jednání vtěleno do skutkové podstaty samostatných trestných činů. Jde např. o opatřování prostředků k falšování mincí dle § 118.

2.2. Příprava v zákoně č. 86/1950 Sb.

Trestní zákoník č. 86/1950 Sb., nahradil po téměř sto letech starý rakousko-uherský trestní zákoník. Zákoník vznikl během rekordně krátké doby a byl političtější než jeho předchůdce - jako svůj účel uváděl ochranu lidově demokratické republiky, její socialistické výstavby a zájmů pracujícího lidu. Jednotlivec je v prvním paragrafu uváděn až na místě posledním. Mimo krátkého času na přípravu přispívalo ke snížené kvalitě také mnohdy mechanické přebírání pasáží ze Sovětského práva, často bez znalostí hlubších souvislostí.¹⁵

Podobně jako jeho císařský a prvorepublikový předchůdce zachoval trestní zákoník č. 18/1950 omezení trestnosti jen na určité typy přípravného jednání klasifikované jako zvláštní trestné činy. Příkladem může být srocení dle § 108 odst. 2 či § 154 odst. 2 nebo příprava k udávání padělaných a pozměněných platidel dle § 140 odst. 2 a 3.

2.3. Příprava v zákoně č. 140/1961 Sb.

Trestní zákoník č. 140/1961, který vstoupil v účinnost 1. ledna 1962, poprvé zavádí do československého právního řádu obecně trestnou přípravu. Tato změna byla odbornými kruhy přijímána se značným nesouhlasem – Československo se stalo svým způsobem průkopníkem, protože příprava byla v jiných zemích (i zemích socialistického bloku) omezena jen na případy, kdy je trestnost stanovena

---

¹⁵ GRIVNA, T. Trestní právo hmotné. In BOBEK M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V (eds.). *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezprávi*. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita. Brno, 2009, s. 553-581. Dostupné z: <http://www.komunistickepravo.cz>

zákonem, nebo vyloučena úplně.¹⁶ O šest let později bylo podobně koncipované pojetí přípravy trestného činu přijato i v trestním zákoníku RSFSR z roku 1968.

Příprava je zde v § 7 popsána jako jednání pro společnost nebezpečné, které spočívá v úmyslném zjednávání podmínek pro uskutečnění trestného činu. Příprava je mimo úmyslu a společenské škodlivosti podmíněna tím, že jednání nedošlo do stádia pokusu nebo dokonání trestného činu. Trestání nově zavedené přípravy je stanovena stejně jako v případě trestání dokonání trestného činu.

Přestože byl institut postihovatelné přípravy v zákoníku č. 140/1961 v československém právním řádu nový a v podstatě tak rozšiřoval trestnost o další typy jednání, zahrnovala tato příprava i některá jednání, která byla trestná i v předchozích zákonících, neboť pod přípravu v novém trestním zákoníku se dala subsumovat i některá jednání v předchozích zákonících klasifikovaná jako pokus.¹⁷

Ke zdánlivému, ale ne faktickému rozšíření trestní odpovědnosti touto změnou a ke vztahu této nové úpravy a staršího zákoníku č. 18/1950 Sb. uvádí Solnař: *„určité historické důvody, skutečnosti známé z přípravy trestního zákona, nasvědčují tomu, že původně obecné postizení přípravy mělo v podstatě zachovat dosavadní stav, a to též proto, že nová úprava měla celkově represí zúžit než ji rozšiřovat; podle projevu generálního zpravodaje o vládním návrhu zákona měla být už v době svého vzniku především zahrnuta příprava k nejzávažnějším trestným činům.“*¹⁸

Tento zákoník byl ve vztahu k přípravě po sametové revoluci změněn zákonem č. 175/1990, který trestnost přípravy omezil pouze na přípravu zvláště závažného zločinu. Tato novela pojem zvláště závažného zločinu vymezuje v § 41 odst. 2

---

¹⁶SOLNAŘ, Vladimír. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, 2009. s. 341. ISBN 978-80-254-4033-9.

¹⁷tamtéž s. 342.

¹⁸SOLNAŘ, Vladimír. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, 2009. s. 343. ISBN 978-80-254-4033-9.

jako trestné činy uvedené v § 62 a ty úmyslné trestné činy, na něž tento zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně 8 let.

2.4. Osnova trestního zákona 2004-2006

V roce 2004 byl vypracován návrh trestního zákona, který měl nahradit stávající starý (byť mnohokrát novelizovaný) komunistický trestní zákoník z roku 1961. I přes mnohačetné novelizace totiž zůstával trestní zákoník „*poznamenán politickoprávní doktrínou totalitního státu ovládaného komunistickou ideologií založenou na třídním pojetí, jejímž smyslem bylo potlačovat tzv. nepřátelské třídy a tržní pojetí ekonomiky ... jeho celková koncepce je nadále represivní a nevyhovuje moderním uplatňovaným trendům tzv. restorativní (znovuobnovující) justice.*“¹⁹ Oprostit se od tohoto stavu měl českému právnímu řádu pomoci právě nový trestní zákoník.

Kvůli neshodám ohledně znění některých paragrafů byl návrh Senátem Parlamentu ČR dne 8. února 2006 zamítnut. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR poté debatovala nad možnými změnami, ale i přes dlouhé rozpravy nebyly vládní návrhy trestního zákoníku (a zákona o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím nového zákoníku) v novém hlasování Poslaneckou sněmovnou přijaty.

V plánované rekodifikaci trestního práva v letech 2004 – 2006 měla příprava doznat významných změn. Snahou návrhu bylo přiblížit se úpravám v cizích zemích a zúžit trestnost přípravy omezením pouze na určité konkrétní trestné činy vyšší společenské závažnosti.²⁰ Na rozdíl od stávajícího novelizovaného zákoníku č. 140/1961 Sb. měla příprava v nové právní úpravě mít trestnost podmíněnou tím, že je konstruována i ve zvláštní části trestního zákoníku u každého trestného činu, u kterého má být příprava postihovatelná. Znění § 20, který v osnově trestního zákona upravuje přípravu, je prakticky totožné se současným zněním §

---

¹⁹ Důvodová zpráva k Osnově trestního zákoníku 2004. In: ŠÁMAL, P. *Osnova trestního zákoníku 2004 – 2006*. Vydání první. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 2-3

²⁰ Tamtéž, s. 58.

20 zákona č. 40/2009 Sb; s tou výjimkou, že nový trestní zákoník konstruuje přípravu obecněji, když říká, že je to mimo jiného *jednání, které záleží v úmyslném vytváření podmínek*, zatímco osnova trestního zákoníku 2004 – 2006 neobsahuje explicitní vyjádření úmyslu a vystačí si pouze s definicí přípravy jako *jednání, které záleží v organizování*.

Vzhledem k tomu, že příprava bývá jednání menší společenské závažnosti než dokonáný trestný čin, zavádí osnova trestního zákoníku v § 58 odst. 5 možnost mimořádného snížení trestu odnětí svobody, které se u přípravy dá aplikovat v širší míře než v jiných případech takového snížení trestu. Tato úprava byla převzata současným zákoníkem.²¹

Oproti stávajícímu zákoníku 140/1961 byla v návrhu upravena též část upravující zánik trestnosti v důsledku dobrovolného upuštění od přípravy, jejíž formulace byla ve starém zákoníku značně problematická. Podrobněji se tomuto tématu věnuje kapitola číslo 4.4.2. o zániku trestnosti u přípravy zvláště závažného zločinu. Tuto formulaci převzal také současný trestní zákoník č. 40/2009 Sb.

---

²¹ Důvodová zpráva k Osnově trestního zákoníku 2004. In: ŠÁMAL, P. *Osnova trestního zákoníku 2004 – 2006*. Vydání první. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 57.

3. Příprava k zvlášť závažnému zločinu

3.1. Obecně k přípravě zvlášť závažného zločinu

Myšlenka ani projev úmyslu spáchat trestný čin není trestněprávně významná (*cogitationis poenam nemo patitur*), příprava je proto prvním relevantním a trestně postižitelným stádiem trestné činnosti. Je to mezistupeň mezi myšlenkou spáchat trestný čin a pokusem či dokonáním tohoto trestného činu, kterážto obě stádia jsou obecně trestná, a proto má v širším rozdělení fází trestného činu do jisté míry zvláštní místo.

Zatímco pokus už viditelně vykazuje povahu zamýšleného trestného jednání, příprava ji vyjadřuje většinou spíše nepřímou. Z tohoto důvodu je posouzení a hledání hranice toho, co už je trestně-relevantní příprava s takovou mírou společenské škodlivosti, že je nutné ji postihovat, a co je jednání tak vzdálené následku, že by jeho postihování šlo proti zásadě subsidiarity trestní represe, mimořádně důležité.

Solnař k problematice vzdáleného následku uvádí: „není pochyby, že některé formy přípravy takového [trestního] postižení vyžadují, neboť by bylo pozdě čekat, až se pachatel o čin pokusí nebo jej dokoná. ... To by bylo též v rozporu se zásadou, že je třeba předcházet škodlivým účinkům trestné činnosti dříve, než se projeví v plném rozsahu. Je také pravda, že vymezení případů trestné přípravy nesmí být příliš úzké ani příliš kazuistické, neboť by vykazovalo četné mezery. Postižení přípravy nesmí být na druhé straně příliš široké, neboť by postihovalo i jednání ještě v poměru k dokonání dosti nevyhraněná a umožňovalo by konání trestního řízení a zejména nadužívání zajišťovacích prostředků, jako vazby, i v případech, jejichž přípravná povaha nebude v dalším řízení prokázána.“²²

---

²²SOLNAŘ, Vladimír. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009. s. 340.

Obecná trestnost přípravy trestného činu byla z českého právního řádu odstraněna zákonem č. 175/1990, který novelizoval trestní zákon č. 140/1961. Tato novelizace zavedla stav, který byl převzat i novým trestním zákoníkem č. 40/2009 Sb., podle jehož § 20 je třeba splnění dvou kumulativních podmínek - příprava trestného činu je trestná pouze u zvlášť závažných trestných činů, u kterých pak trestnost musí být výslovně uvedena ve zvláštní části trestního zákoníku. Při posuzování trestnosti přípravy tedy musíme nejprve zkoumat, zda je trestný čin, k jehož dokonání příprava směřovala, závažným trestným činem, a až po splnění tohoto předpokladu můžeme zkoumat, zdali je u tohoto konkrétního závažného trestného činu stanovena trestnost přípravy.

V současné době platný trestní zákoník č. 40/2009 Sb. opouští koncepci obecné trestnosti přípravy trestného činu zavedenou zákoníkem č. 140/1961 Sb. Trestnost obecné přípravy byla „nahrazena úpravou, která připouští trestnost tohoto stadia trestné činnosti pouze v případech uvedených ve zvláštní části trestního zákoníku nebo v jiných zákonech vymezujících trestné činy, avšak jen pokud jde o zvlášť závažný zločin.“²³

Trestní zákoník definuje přípravu obecně v § 20 odst. 1 takto:

(1) Jednání, které záleží v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání zvlášť závažného zločinu (§ 14 odst. 3), zejména v jeho organizování, opatřování nebo přizpůsobování prostředků nebo nástrojů k jeho spáchání, ve spolčení, sročení, v návodu nebo pomoci k takovému zločinu, je přípravou jen tehdy, jestliže to trestní zákon u příslušného trestného činu výslovně stanoví a pokud nedošlo k pokusu ani dokonání zvlášť závažného zločinu.

---

²³ Důvodová zpráva k trestnímu zákoníku č. 40/2009. s. 203. Dostupné z: <http://psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=26072>

V trestním zákoníku je příprava (respektive trestná příprava, udá se, že i beztrestnou přípravu trestní zákoník nepřímo uznává²⁴) k zvlášť závažnému zločinu v § 20 vymezena několika obligatorními podmínkami, kterými jsou:

- Jednání záležící v úmyslném vytváření podmínek
- Jednání směřuje ke spáchání zvlášť závažného zločinu
- Pro daný zvlášť závažný zločin trestnost přípravy zákoník výslovně stanoví
- Nedošlo k pokusu ani dokonání daného zvlášť závažného zločinu

Úmyslným vytvářením podmínek pro spáchání zvlášť závažného zločinu pachatel vyvolává jen vzdálené nebezpečí, že v budoucnu nastane následek, který je skutkovou podstatou daného zvlášť závažného zločinu. Tímto se liší od úmyslu spáchat daný zvlášť závažný zločin, neboť tomu chybí konání vyvolávající vzdálené nebezpečí, a od pokusu, při kterém dospělo pachatelovo jednání do velmi pokročilé fáze a vyvolává nebezpečí dokonání daného zločinu bezprostředně.

Úmysl musí zahrnovat všechny skutečnosti, které spolu tvoří formu dané postihovatelné přípravy, a příprava musí též směřovat k určitému trestnému činu. Nestačí, aby byl tento trestný čin charakterizován jen znaky jeho skutkové podstaty, ale musí být v představě pachatele konkretizován alespoň do určité míry, např. předmětem útoku či způsobem jednání. Není ovšem vyžadována konkretizace dokonalá – stačí, že je cíl přípravného jednání pro pachatele dostatečně jasným. Nestačí tedy, že pachatel naplňuje všechny zásadní skutkové okolnosti, které dané přípravné jednání charakterizují, ale je potřebné zaměření přípravy na spáchání individuálního zločinu. Například situace, kdy by si pachatel opatřil zbraň za účelem zavraždění nějaké konkrétní osoby by byla trestně kvalifikovatelnou přípravou, zatímco kdyby si pachatel opatřil tuto zbraň jen

---

²⁴SOKOL, Tomáš. *Záhada trestnosti nepřekážení beztrestné přípravy*. IHNEC.cz [online]. *Economia*, publikováno 13. 3. 2015 [cit. 25. 6. 2013]. Dostupné z: <http://pravnicadce.ihned.cz/c1-63652670-zahada-trestnosti-neprekazeni-beztrestne-pripravy>

s tím, že ji později použije ke spáchání nějakého neurčitého zločinu (např. loupeže, znásilnění či násilného překročení státní hranice), není tento skutek dostatečně určitě určen a tedy nesplňuje požadavek úmyslnosti.²⁵

V případě, že je trestný čin, k jehož dokonání příprava směřuje, zvláště závažným trestným činem jen za splnění určitých podmínek (těžšího následku), musí úmysl pachatele zahrnovat také způsobení tohoto těžšího následku.²⁶

Oproti úpravě v trestním zákoníku č. 140/1961 Sb. byla z ustanovení o přípravě vypuštěna část o společenské nebezpečnosti, která byla nutným předpokladem pro trestání přípravy. Tato společenská nebezpečnost musela dosáhnout určitého stupně, protože nepatrný stupeň nebezpečnosti pro klasifikaci takové přípravy nestačí.²⁷ Nový zákoník formuluje hranice přípravy relativně obecně, a vodítkem tak zůstává judikatura, která přípravu popisuje jako *kroky natolik konkrétní, aby z nich bylo možné identifikovat, že se jedná o přípravu k určitému trestnému činu.*²⁸

Přestože byla společenská škodlivost oproti minulému zákoníku vypuštěna, je společenská škodlivost stále důležitou součástí trestně postihnutelného přípravného jednání, což můžeme dovozovat především ze zásady subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku. Vzhledem k tomu, že příprava je trestně postihnutelná, musí být společenská škodlivost její nedílnou součástí. Šámal ke společenské závažnosti přípravného jednání uvádí: „*při posuzování přípravy zvláště závažného zločinu je třeba hodnotit povahu a závažnost přípravy u individuálního zvláště závažného zločinu nikoli jen podle trestní sazby, ale podle jeho konkrétní podoby, proto bude v jednom případě rozhodný konkrétní význam*

---

²⁵ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. s. 224.

²⁶DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). s. 149.

²⁷SOLNAŘ, Vladimír. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009. s. 343.

²⁸Nález Ústavního soudu ze dne 9. 3. 2005, sp. zn. II. ÚS 491/04

chráněného společenského zájmu, v jiném rozsah hrozící škody nebo míra zavinění pachatele.“²⁹

3.2. Výklad pojmů užívaných v § 20 TrZ

(1) Jednání, které záleží v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání zvlášť závažného zločinu (§ 14 odst. 3), zejména v jeho organizování, opatřování nebo přizpůsobování prostředků nebo nástrojů k jeho spáchání, ve spolčení, sročení, v návodu nebo pomoci k takovému zločinu, je přípravou jen tehdy, jestliže to trestní zákon u příslušného trestného činu výslovně stanoví a pokud nedošlo k pokusu ani dokonání zvlášť závažného zločinu.

Zvlášť závažný zločin – Trestní zákoník jej v § 14 odst. 3 definuje jako *ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let. Zvlášť závažný zločin je podtypem trestných činů, obdoba dříve používaného termínu „zvlášť závažný trestný čin,“ jen s tím rozdílem, že zvlášť závažný trestný čin se vyznačoval horní hranicí trestní sazby už od osmi let a pro některé zvlášť závažné trestné činy jmenované v § 62 teoreticky nevyžadoval úmysl*³⁰. Z hlediska současné trestnosti přípravy je tedy právě hranice horní sazby deset let hranicí mezi trestností a beztrestností.

Přípravné jednání může směřovat jak ke spáchání zvlášť závažnému zločinu vlastního, tak ke spáchání zvlášť závažného trestného činu osoby jiné.³¹ V případě směřování ke spáchání trestného činu osobou jinou je ovšem nutné, aby přípravec věděl, že trestný čin této jiné osoby bude takového rozsahu a povahy, že jeho příprava bude ze zákona trestná.

---

²⁹ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. s. 227.

³⁰Trestní zákon č. 140/1961: „Zvlášť závažnými trestnými činy jsou trestné činy uvedené v § 62 a ty úmyslné trestné činy, na něž tento zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let.“

³¹DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). s. 150.

Organizování – podle § 24 odst. 1 je organizátorem ten, kdo spáchání trestného činu zosnoval nebo řídil; a zároveň není spolupachatelem³², tedy osoba, která sice je účastníkem trestného činu, ale ne jeho pachatelem. Pro vymezení přípravného jednání však organizátor spolupachatelem je, neboť účastenství na přípravě trestného činu dle § 24 je dikcí § 24 vyloučeno.³³

*„Organizátor se podílí na spáchání trestného činu rozhodujícím způsobem a ve skupině zúčastněných osob má dominantní postavení.“*³⁴ Organizátorství je obecně závažnější než návod, protože organizátor na rozdíl od návodce vyvíjí intenzivnější a širší činnost k dosažení dokonání daného trestného činu.³⁵

Opatřování nebo přizpůsobování prostředků nebo nástrojů – opatřením prostředků nebo nástrojů se rozumí získání, ať už prostřednictvím koupě, vypůjčení či výroby, prostředků, díky kterým bude v budoucnosti schopen vykonat samotnou trestnou činnost. Přizpůsobováním je potom úprava již existujících prostředků tak, aby mohly být využity při spáchání zvlášť závažného zločinu, či jeho spáchání ulehčuje. Při úpravě může být často úplně změněna podstata prostředku.

Spolčení – spolčením rozumíme dohodu dvou či více osob, uzavřenou výslovně nebo konkludentně, o spáchání budoucího zvlášť závažného trestného činu. Tento čin nemusí být dopodrobna dohodnut. *Obsahem spolčení je buď budoucí spolupachatelství, nebo u jedněch členů spolčení je to budoucí pachatelství (spolupachatelství), u druhých budoucí organizátorství nebo pomoc.*³⁶ Je to tedy v podstatě dohoda o budoucím spolupachatelství. Spolčení směřuje k vykonání

---

³² Šámal, P. a RIZMAN, S., Trestní zákon - komentář, C. H. Beck, Praha, 3. vyd., 1998, s. 85.

³³ „Účastníkem na **dokonaném trestném činu nebo jeho pokusu** je...“

³⁴ DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). s. 208.

³⁵ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. s. 282-283.

³⁶ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010. s. 273.

určitého trestného činu, je třeba jej odlišovat od účasti v organizované zločinecké skupině.

Srocení – za srocení považujeme faktické shluknutí nejméně tří osob k spáchání individuálně určeného zvláště závažného zločinu. Není třeba k němu výslovné dohody, a proto je účastníkem srocení i ten, kdo se k němu úmyslně připojí s vědomím o jeho účelu³⁷. Srocení je na rozdíl od spolčení velmi blízko vlastnímu pokusu zvláště závažného zločinu, zpravidla násilné povahy; je zaměřeno k určitému trestnému činu, ke kterému má ve velmi blízké budoucnosti či ihned dojít. Příkladem srocení může být faktické shluknutí pěti nezadržených účastníků rozehnané hospodské rvačky (§ 158) s představou, že se vypraví na nedalekou policejní stanici v úmyslu spáchat zde odvetu vůči zakročivším policistům.³⁸

Návod – návodem podle § 24 trestního zákoníku rozumíme činnost, kterou návodce vzbudí v jiném rozhodnutí spáchat trestný čin; tedy v podstatě činnost cílenou na přiměnění jiné osoby ke spáchání konkrétního trestného činu. „*Návod je možný např. přemlouváním, poučením, radou, rozkazem, ale i sázkou, ujednáním za mzdu, pohrůzkou nebo jiným způsobem*“³⁹.

Návod nesmí být neurčitý, ale musí směřovat vůči konkrétní osobě (obecné neindividualizované navádění může být klasifikováno pouze jako podněcování k trestnému činu dle § 364 TrZ) a vůči konkrétnímu trestnému činu. Návod musí být také dostatečně určitý: skryté provokace či vytváření provokačních situací, o kterých se návodce domnívá, že přimějí pachatele spáchat trestný čin, nepostačují ke klasifikaci jednání jako návodu. Vzhledem k omezení trestnosti přípravy na

---

³⁷ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. s. 226.

³⁸KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. s. 334.

³⁹JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010. s. 305.

zvláště závažné zločiny je nutno za trestně postižitelného návodce považovat jen toho, kdo pachatele navádí ke spáchání zvláště závažného zločinu.

Pomoc – pomoc trestné činnosti je jakékoliv jednání, které umožní či usnadní jinému spáchání trestného činu. Na rozdíl od návodu uvádí trestní zákoník v § 24 odst. 1 a) následující demonstrativní výčet: *zejména opatřením prostředků, odstraněním překážek, vyláčením poškozeného na místo činu, hlídáním při činu, radou, utvrzováním v předsevzetí nebo slibem přispět po trestném činu*. Stejně jako u návodu je i u pomoci nutné dostatečně přesné určení trestného činu a pachatele.

Výčet možných přípravných jednání je v textu zákona pouze demonstrativní a i další možné formy jednání mohou být klasifikovány jako přípravné. Příkladem by mohlo být prozkoumávání místa, kde chce pachatel svůj budoucí čin spáchat, shromažďování informací o cíli útoku nebo i skrývání se na místě činu a vyčkávání na okamžik, kdy bude doba pro spáchání trestného činu nejpříhodnější.

4. Trestnost a trestání přípravy k zvlášť závažnému zločinu

4.1. Vymezení trestnosti

4.1.1. Pachatel, spolupachatel, účastenství

V případě přípravy zvlášť závažného zločinu a vztahu přípraveců k ní může jít pouze o pachatelství, resp. spolupachatelství. Příprava totiž na rozdíl od ostatních vývojových stádií trestné činnosti vylučuje účastenství, neboť to je možné jen u trestného činu, který dospěl alespoň do stádia pokusu.

„Účastenství (organizátorství, návod a pomoc) je možné jen na dokonaném trestném činu nebo jeho pokusu. Nepřekročí-li přímý pachatel stádium přípravy k trestnému činu, posoudí se i jednání účastníka jen jako příprava k trestnému činu.“⁴⁰

Přestože při posuzování trestnosti spolupachatelů vycházíme z § 23, který dává každému jednotlivému spolupachateli odpovědnost za celý dokonaný trestný čin, neplatí to úplně absolutně. Šámal k posuzování vážnosti spolupachatelství uvádí: *„každému ze spolupachatelů se sice ukládá trest podle trestní sazby stanovené za trestný čin, který byl společným jednáním naplněn, avšak jednotliví spolupachatelé se na trestném činu zpravidla nepodíleli stejnou měrou, a proto je jim trest třeba vyměřovat na základě zásad individualizace a diferenciacie.“⁴¹*

Dle § 20 odst. 4 potom u pachatele, u kterého je shledán důvod k zániku trestní odpovědnosti upuštěním od dalšího jednání směřující k dokonání připravovaného trestného činu, nebrání další konání ostatních spolupachatelů, byť by tito spolupachatelé daný trestný čin dovedli do konce, zániku trestní odpovědnosti upustivšího spolupachatele. Podmínkou tohoto zániku trestní odpovědnosti je, aby

---

⁴⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSFR ze dne 15. 3. 1972, sp. zn. 2 Tz 10/72

⁴¹ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. s. 270.

k dokonání došlo nezávisle na jeho dřívějším přispění k přípravě daného trestného činu.⁴²

4.1.2. Základní a kvalifikovaná skutková podstata

Pro trestnost přípravy určitého zvlášť závažného zločinu musí být dle zákona splněny dvě kumulativní podmínky – trestní zákoník musí přípravu za trestnou výslovně označit a daný trestný čin musí být zvlášť závažným zločinem, tedy mít horní hranici trestní sazby vyšší než deset let.

Určit trestnost přípravy u některých trestných činů je jednoduché – kupříkladu příprava vraždy naplňuje podmínky trestnosti vždy, protože vražda je závažným trestným činem jak v základní skutkové podstatě (pachateli hrozí trestní sazba ve výši až osmnáct let) tak ve skutkových podstatách kvalifikovaných (pachateli hrozí trestní sazba až dvacet dva let). Nicméně většina trestných činů, u nichž zákoník trestnost výslovně uvádí, není zvlášť závažným trestným činem v základní skutkové podstatě, ale až v některé z kvalifikovaných skutkových podstat.⁴³

Podle § 20 trestního zákona je příprava zvlášť závažného zločinu jednání, které záleží v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání zvlášť závažného zločinu. To znamená, že aby byla příprava trestná, musí přípravce úmyslně připravovat spáchání zvlášť závažného zločinu; pokud tedy základní skutková podstata není zvlášť závažným zločinem, musí úmyslně směřovat k naplnění všech znaků, které charakterizují kvalifikovanou skutkovou podstatu.⁴⁴

Toto rozdílné posuzování trestnosti u základních a kvalifikovaných skutkových podstat ovšem znamená, že rozlišování trestnosti a beztrestnosti u těchto trestních

---

⁴²DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 153. Komentáře (Wolters Kluwer ČR).

⁴³ Např. vydírání dle § 175 – v základní skutkové podstatě má horní hranici trestní sazby čtyři léta, a tedy není zvlášť závažným zločinem. Zvlášť závažným zločinem se stává až při jednání dle odst. 3 nebo odst. 4.

⁴⁴ŠÁMAL, Pavel. Trestní právo hmotné. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014.

činů může být velmi obtížné právě z důvodu vzdálenosti přípravného jednání dokonanému trestnému činu. Trestné činy, u jejichž kvalifikovaných skutkových podstat zákon přiznává trestnost přípravy, mají hranici mezi základní a kvalifikovanou skutkovou podstatou postavenou na následku, který pachatel nemusí zamýšlet, ale z povahy daného zločinu k němu může dojít. Právě u zločinů, jejichž kvalifikovaná skutková podstata spočívá ve vážnějším následku, který může být často způsoben neúmyslně či nedbalostí, bude zjišťování informací důležitých pro určení trestnosti přípravy složité.

Příkladem může být pohlavní zneužití podle § 187 TrZ. V základní skutkové podstatě není příprava pohlavního zneužití trestná – trestná je jen pouze odst. 2 (spáchání na dítěti mladším patnácti let svěřeném jeho doзору, zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu), odst. 3 (při způsobení vážné újmy na zdraví) a odst. 4 (při způsobení smrti). Pokud vyloučíme možnost zneužití využívajícího závislosti dítěte na pachateli, můžeme konstatovat, že příprava pohlavního zneužití je trestná pouze tehdy, když směřuje ke způsobení vážné újmy na zdraví nebo smrti. Přípravce musí tedy od počátku plánovat provést zneužití takovým způsobem, že dítěti způsobí vážnou újmu na zdraví nebo smrt.

V případě dokonaných trestných činů, kdy šetříme následek, budeme většinou splnění úmyslu posuzovat jako splnění nepřímého úmyslu dle § 15 odst. 1 písm. b), kdy postačuje, že pachatel *věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn*, tedy že možný následek považuje pachatel alespoň za možný.⁴⁵ V případě přípravy je však tato konstrukce nepoužitelná, neboť nemůžeme předvídat, zdali k vážnějšímu následku zakládajícími kvalifikovanou podstatou dojde, a přičítání vážnějšího následku již ve stádiu přípravy jen na základě toho, že tento vážnější následek díky povaze přípravy nastat může, by bylo v rozporu se zásadou subsidiarity trestní represe.

---

⁴⁵DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 103. Komentáře (Wolters Kluwer ČR).

4.1.3. Příprava a jiná stádia trestné činnosti

Již ze samotné povahy přípravy jakožto vývojového stádia umístěného mezi myšlenku spáchat trestný čin a pokus trestného činu plyne, že její trestnost je z jedné strany ohraničena *kroky natolik konkrétními, aby z nich bylo možné identifikovat, že se jedná o přípravu k určitému trestnému činu*⁴⁶, na druhé straně postupem jednání pachatele do roviny, která již umožňuje toto jednání klasifikovat jako pokus⁴⁷.

Právě hranice mezi přípravou a pokusem je důležitým aspektem při posuzování trestnosti přípravy. Dospěním trestné činnosti do stádia pokusu zaniká trestnost přípravy, protože *„příprava má v poměru k pokusu, dokonanému zvlášť závažnému zločinu i k účastenství podřípnou povahu. Proto jakmile přerostla již pouhé vytváření podmínek pro jeho spáchání a dostala se již do stadia pokusu nebo dokonání, bude pachatel trestný jen pro tuto dosaženou formu deliktu.*“⁴⁸

Hovoříme zde o tzv. konzumpci, kdy se pachateli zásadně přičítá pouze nejrozvinutější vývojové stádium trestné činnosti a stádium méně rozvinuté není pro trestnost relevantní - *„vzdálenější stadia uskutečňování trestného činu v poměru ke stadiu bližšímu dokonání trestného činu jsou v poměru subsidiarity, přičemž ustanovení o pokusu zahrnuje i přípravné jednání, proto v případě téhož předmětu útoku, jsou-li dány objektivní a subjektivní spojitosti (např. totožnost oběti), jde o jeden trestný čin.*“⁴⁹ Vychází se z předpokladu, že příprava je v těchto formách trestného činu již zahrnuta.⁵⁰

Hranice mezi přípravou a pokusem je v zákoně vymezena především použitím slova „bezprostředně“ v § 21 TrZ, čímž zákonodárce odkazuje na větší časovou

---

⁴⁶Nález Ústavního soudu ze dne 9. 3. 2005, sp. zn. II. ÚS 491/04

⁴⁷Trestní zákoník §20 odst. 1: *Jednání, které náleží ... a pokud nedošlo k pokusu ani dokonání zvlášť závažného zločinu.*

⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2014, sp. zn. 5 Tdo 326/2014

⁴⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1959, sp. zn. 2 Tz 14/59

⁵⁰ DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). s. 148.

blízkost pokusu k dokonanému trestnému činu. Za pokus trestného činu se tedy považuje takové jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu, zatímco přípravnému jednání tato bezprostřednost schází. Literatura a judikatura popisuje dvě možnosti vymezení stádia pokusu trestného činu:

1) Pachatel začal naplňovat některý ze znaků trestného činu popsanych ve skutkové podstatě daného trestného činu, ale ještě tak neučinil zcela. Hovoříme tedy o počátku provádění – např. pachatel začal svoji oběť tlouct trubkou v úmyslu ji usmrtit či zloděj v dopravním prostředku městské hromadné dopravy uchopil kufřík jiného. Judikatura odvodila, že *jestliže rozdíl mezi přípravou a pokusem spočívá v tom, že příprava je jednáním, kterým pachatel vytváří podmínky pro spáchání trestného činu, zatímco pokus je jednáním, které již bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu, pak z toho vyplývá, že za přípravu nelze považovat jednání, jímž pachatel již naplnil některý ze zákonných znaků trestného činu.*⁵¹

2) Pachatel sice ještě svým jednáním nezačal naplňovat skutkovou podstatu daného trestného činu, ale započal jednání, „*které má přímý význam pro dokonání trestného činu a uskutečňuje se v bezprostřední časové souvislosti s následkem, který má nastat, a na místě, kde má dojít k následku trestného činu.*“⁵² Z tohoto pojetí vzájemného vztahu přípravy a pokusu, které vymezil Nejvyšší soud, lze vidět, že bezprostřednost je vyžadovanou složkou jednání pro pokus trestného činu; jednání, které má přímý význam pro dokonání trestného činu, ale bezprostředně nepředchází samotnému jednání směřujícímu k naplnění znaků popsanych ve skutkové podstatě trestného činu, není pokusem, byť by probíhal i na místě činu, ale přípravou.⁵³

---

⁵¹Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.10.2011, sp. zn. 7 Tdo 1123/2011

⁵²ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. s. 238.

⁵³ Viz usnesení Nejvyššího soudu 8 Tdo 755/2014, ve kterém se Nejvyšší soud vyjádřil, že „za přípravu zvláště závažného zločinu krádeže podle §20 odst. 1 a §205 odst. 1 a 5 tr. zákoníku je možné považovat takové jednání pachatele, který si pouze připraví prostředky na místě činu,

Bezprostřednost je většinou právní vědou definována jako odstraňování poslední rozhodné překážky bránící pachateli v ohrožení zákonem chráněného zájmu nebo jednání za situace, kdy mezi objektem trestného činu, který svým jednáním pachatel ohrožuje, a pachatelem není žádná rozhodná překážka.

Poslední rozhodnou překážkou rozumíme materiální překážku, kterou musí pachatel překonat, než je pro něj vůbec možné začít naplňovat znaky jednání podle skutkové podstaty příslušného trestného činu. Takovou rozhodnou překážkou může být například řetěz poutající jízdní kolo k zábradlí nebo zámek na dveřích sklepa. Bezprostřednost, respektive úzká časová návaznost, je nicméně stále vyžadována: kupříkladu zloděj, který si jde během dne odemknout a zablokovat bezpečnostní dveře, aby se jimi v noci dostal do objektu, sice odstraňuje poslední rozhodnou překážku, ale díky vzdálené časové návaznosti (v poledne otevírá dveře, loupit půjde v noci) je v době tohoto jednání jeho trestná činnost jen ve stádiu přípravy a nikoli pokusu.

Přítomnost *překážky nerozhodné* nemá pro rozlišení pokusu a přípravy trestného činu žádného významu. Překážkou nerozhodnou rozumíme překážku, která sice zamezuje faktickému dokonání činu (šperky jsou ukryté v přenosném sejfu), ale umožňuje pachateli zabývat se překonáváním této překážky až později, mimo místo činu (pachatel doma může sejf otevřít pomocí specializovaného nářadí). Stejně tak je pokusem situace, kdy pachatel *jedná za situace, kdy mezi objektem trestného činu a možným následkem jeho jednání není žádná překážka* (např. *vrah namířil střelnou zbraň na poškozeného v úmyslu vzápětí na něj vystřelit, či zloděj vejde otevřenými dveřmi do bytu, aby kradl*⁵⁴).

---

jejichž použitím hodlá spáchat citovaný zločin. Pokusem trestného činu je již vlastní použití uvedených prostředků s cílem spáchat tento trestný čin.“

⁵⁴KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. s. 335.

4.2. Trestání přípravy

Konkrétní trestání přípravy vymezuje samotný trestní zákoník v § 20 odst. 2, kde říká, že *příprava je trestná podle trestní sazby stanovené na zvlášť závažný zločin, k němuž směřovala, jestliže trestní zákon nestanoví něco jiného*. Příprava je ovšem jednání, které se typicky vyznačuje menší společenskou škodlivostí a závažností než dokonáný trestný čin, proto je trest ukládaný za přípravu zpravidla nižší, než by byl za pokus takového činu nebo jeho dokonání.⁵⁵

Při trestání přípravy je nutné uplatnit obecné zásady pro ukládání trestních sankcí, které se na při trestání přípravy aplikují stejným způsobem jako na trestání pokusu či dokonání trestného činu. Zejména jde o zásady definované v § 38 a § 39 trestního zákoníku⁵⁶. Pro přípravu má mimořádnou důležitost ustanovení § 39 odst. 6 písmena c), které stanoví, že *při stanovení druhu trestu a jeho výměry přihlédne soud u přípravy k zvlášť závažnému zločinu a u pokusu trestného činu též k tomu, do jaké míry se jednání pachatele k dokonání trestného činu přiblížilo, jakož i k okolnostem a k důvodům, pro které k jeho dokonání nedošlo*, čímž zákonodárce rozlišuje i jistá stádia samotné přípravy, kdy příprava dokončená má pro výměru trestu odlišnou závažnost než příprava právě započatá.

Na přípravu k zvlášť závažnému zločinu lze také aplikovat § 58 trestního zákoníku – mimořádné snížení trestu odnětí svobody. Podle jeho obecného prvního odstavce může soud – pokud na základě okolností případu nebo vzhledem k poměrům pachatele uzná, že nápravy pachatele lze dosáhnout i trestem nižším – snížit výši trestu odnětí svobody i pod dolní hranici stanovenou trestním zákonem pro příslušný trestný čin. Šestý odstavec daného paragrafu potom výslovně zmiňuje přípravu jako další možný důvod k mimořádnému snížení trestu odnětí svobody a oproti obecné formulaci v prvním odstavci není snížení trestu (odst. 3)

---

⁵⁵ DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 151. Komentáře (Wolters Kluwer ČR).

⁵⁶ § 38 – Přiměřenost trestních sankcí: „Trestní sankce je nutno ukládat s přihlédnutím k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a poměrům pachatele.“

stanovena spodní hranice. Zákonodárce touto formulací uznává, že přestože je trestnost přípravy obecně stejná jako u dokonání trestného činu, může se zohlednit vzdálenost od dokonání trestného činu a nedostatkem následku způsobenou sníženou společenskou škodlivostí. Vzhledem k tomu, že § 58 TrZ je prostředkem mimořádným, není ovšem snížena společenská škodlivost a s ní spojená trestnost snižována obecně – příprava, na jejíž pachatele by chtěl soud mimořádné snížení trestu použít, nesmí dosahovat intenzity obvyklých případů podobné přípravy.⁵⁷ Samotný fakt, že trestná činnost dospěla pouze do fáze přípravy tedy není sama o sobě dostačující skutečností ke snížení trestu. Speciální ustanovení pro přípravu také na rozdíl od obecního prvního odstavce nevyžaduje, aby zmírnění trestu bylo podmíněno poměry pachatele nebo okolnostmi případu, relevantní je pouze nepřiměřená přísnost nezmírněného trestu a možnost dosáhnout nápravy trestem sníženým. Speciální okolnosti trestnosti přípravy také nepovinnují soud při snížení trestu podle odstavce 5 respektovat dolní limit takového snížení, který § 58 odst. 3 předepisuje při snížení trestu podle odstavců 1 či 2.

I příprava zvláště závažného zločinu je trestným činem dle § 13, proto lze u pachatele, který již zvláště závažný zločin spáchal a byl za něj potrestán, sáhnout k mimořádnému zvýšení trestu odnětí svobody dle § 59. V tomto paragrafu je ovšem zvýšení trestu odnětí svobody podmíněno zvláště vysokou závažností připravovaného zločinu nebo ztíženou možností nápravy pachatele. Tyto skutečnosti se při trestání přípravy zvláště závažného zločinu budou často obtížně hodnotit kvůli relativní vzdálenosti přípravy a dokonání trestného činu, a proto je nutné je u přípravy zvláště pečlivě šetřit.⁵⁸

Polehčující okolnosti se při trestání přípravy použijí stejně jako na kterékoli jiné stádium trestné činnosti. Polehčující okolností neuvedenou v zákoně může být

---

⁵⁷ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. s. 696.

⁵⁸DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). s. 151.

například bezvýsledná snaha o odstranění nebezpečí způsobeného již učiněným přípravným jednáním.⁵⁹

4.3. Předčasně dokonané trestné činy a jejich vztah k přípravnému jednání

Speciální kategorií trestných činů, relevantní pro tuto kapitolu, jsou tzv. předčasně dokonané trestné činy. Předčasně dokonané trestné činy jsou právní fikcí, která jednání, které je ze své podstaty fakticky jen přípravné, dává na roveň dokonatému trestnému činu. Předčasně dokonané trestné činy často směřují k dokonání zločinů vysoké společenské závažnosti, ovšem obtížně prokazatelných, a proto je z hlediska zákonodárce výhodné postihovat jejich přípravu preventivně, přestože by tato příprava vzhledem k úpravě daného trestného činu sama o sobě trestná nebyla, například proto, že trestný čin, k jehož dokonání by takové přípravné jednání směřovalo, nebyl zvláště závažným trestným činem.⁶⁰ Kriminalizování přípravy jakožto samostatného trestného činu také umožňuje zákonodárci stanovit danému přípravnému jednání trestní sazbu v jiné výši, než kterou by měl trestný čin, jehož přípravou daný předčasně dokonáný zločin fakticky je.⁶¹

Uvažujme případ, kdy si pachatel sežene razítko úředního orgánu s cílem padělat veřejnou listinu dle § 348. Příprava padělání a pozměnění veřejné listiny není dle trestního zákoníku trestná, ovšem zájem na předcházení tomuto padělání je z pohledu zákonodárce tak velký, že toto přípravné jednání je předčasně dokonáným trestným činem, tedy je trestně postižitelné jako samostatná dokonáný trestný čin, přestože je de facto jen přípravným jednáním směřujícím ke spáchání trestného činu jiného.

---

⁵⁹ŠÁMAL, Pavel. Trestní právo hmotné [online]. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014 [cit. 2016-05-28]

⁶⁰DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). s. 148.

⁶¹JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). s. 284.

Předčasně dokonáný trestný čin ovšem nemusí jen doplňovat trestnost přípravného jednání v místech, kde příprava trestná není, ale může se z hlediska trestnosti s přípravou překrývat. U předčasně dokonáných čin vycházíme z toho, že dokonáný čin má vyšší míru společenské škodlivosti než přípravné jednání jiného trestného činu, a proto má při postihování předčasně dokonáný trestný čin přednost před obecnými ustanoveními o přípravě (nebo pokusu).⁶²

Příkladem vztahu předčasně dokonáného trestného činu a přípravy může být situace, ve které pachatel zajistí sobě či jinému ono razítka orgánu veřejné moci, ovšem nyní s úmyslem padělat veřejnou listinu, která mu umožní organizovat nedovolené překročení státní hranice; a toto jednání pachatel plánuje za účelem získání prospěchu velkého rozsahu. Takové jednání je dle § 340 odst. 4 písm. c) zvláště závažným zločinem, jehož příprava je trestná, a pachatelovo přípravné jednání je tedy trestně postižitelné stejnou měrou jako dokonané organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice. Získáním razítka orgánu veřejné moci se však pachatel dopustil již zmíněného předčasně dokonáného zločinu nedovoleného držení úředního razítka dle § 349. Jelikož má tento dokonáný čin přednost před ustanoveními o přípravě či pokusu, je tomuto přípravci přičítán pouze trestný čin nedovolené výroby a držení pečetidla státní pečeti a úředního razítka dle § 349, a ne přípravné jednání směřující k nedovolenému překročení státní hranice.

4.4. Možnost upuštění od potrestání, zánik trestnosti

Upuštění od potrestání je institut, díky kterému má soud možnost (nebo v některých případech i povinnost) nahradit uložení trestu upuštěním od potrestání.

---

⁶²JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). s. 284.

Upuštění od potrestání je ve své podstatě hmotněprávní alternativou k potrestání pachatele. Jde o konkrétní projev subsidiarity trestní represe, který vychází z toho, že samotné odhalení pachatele, jeho stíhání, projednání trestného činu před soudem a vyslovení viny jsou dostatečná opatření pro naplnění účelu trestního zákoníku, tedy ochrany společnosti a nápravy pachatele. Dalším cílem upuštění od potrestání je motivace pachatele ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení, které je pro upuštění od potrestání často podmínkou.

V případě upuštění od potrestání se pachatel uznává vinným ze spáchání daného trestného činu, ale neukládá se mu žádný trest. Při upuštění od potrestání se dle § 46 odst. 3 zavádí zákonná fikce, že se *na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen*.

Fikce neodsouzení nebrání ve vykonání dalších výroků rozsudku, které byly vysloveny vedle výroku o vině, jako např. výrok o uložení ochranného opatření (§ 98 a násl. trestního řádu) nebo výrok o povinnosti k náhradě škody (§ 228 trestního řádu).

Upuštění od potrestání ve smyslu § 46 odst. 1 trestního zákoníku je možnost soudu upustit od potrestání pachatele v případech, kdy existuje předpoklad, že potrestání samotné nepřinese výrazný přínos pro ochranu bezpečnosti či nápravu pachatele, protože samotné projednávání dané věci v těchto ohledech postačilo a trestání pachatele by v těchto případech šlo proti zásadě subsidiarity trestní represe. Tuto možnost ovšem nelze aplikovat na přípravná jednání, neboť trestnost přípravy je vázána pouze na zvlášť závažné zločiny, a tedy nemůže být ovlivněna § 46, neboť ten umožňuje upustit od potrestání pouze u přečinů; tedy u nedbalostních trestných činů a těch úmyslných trestných činů, které mají horní hranici trestní sazby do pěti let.

Upuštění od potrestání však přichází v úvahu v případě spolupracujícího obviněného. Pokud jsou splněny podmínky stanovené § 178a odst. 1 a 2 trestního

řádu⁶³, soud obligatorně rozhodne o upuštění od potrestání dle § 46 odst. 2 trestního zákoníku.⁶⁴

Podmínečné upuštění od potrestání s dohledem dle § 48 odst. 1 je možné jen v případě spolupracujícího obviněného nebo nezpůsobilé přípravy, ale ne v případě účinné lítosti dle § 46 odst. 1, neboť ta se opět vztahuje pouze na přečiny.

V případě, kdy přípravce jednal ve stavu zmenšené duševní přičetnosti nebo ve stavu vyvolaném duševní poruchou, může soud – pokud shledá, že ochranné léčení povede k nápravě pachatele a ochraně společnosti lépe než trest odnětí svobody, může soud upustit od potrestání a namísto trestu uložit ochranné léčení (§ 99 TrZ) nebo zabezpečovací detenci (§ 100 TrZ).

4.4.1. Nezpůsobilá příprava

Trestní zákoník dává možnost upustit od potrestání v případě tzv. nezpůsobilé přípravy, kterou trestní zákoník ošetřuje v § 46 odst. 3. Nezpůsobilá příprava nastává v těch situacích, kdy pachatel přípravy nebo pokusu trestného činu nerozpoznal, že příprava nebo pokus vzhledem k povaze nebo druhu předmětu útoku, na němž měl být čin spáchán, anebo vzhledem k povaze nebo druhu prostředku, jímž měl být čin spáchán, nemohl vést k dokonání. Pachatel tak vlastně jednal v omylu ohledně možnosti dokonání zamýšleného trestného činu.

Dokonání trestného činu je v případě nezpůsobilé přípravy znemožněno jednou ze dvou skutečností:

- *Nezpůsobilost předmětu útoku* – situace, kdy útok nemůže vést k zamýšlenému výsledku kvůli povaze předmětu útoku (pachatel

---

⁶³ jedná se zejména o oznámení skutečností, které jsou způsobilé významně přispět k objasnění zločinu spáchaného členy organizované skupiny, doznání se k činu, pro který je stíhán, a vůle stát se spolupracujícím obviněným a nespáchání trestného činu, který je závažnější než zločin, k jehož objasnění spolupracující obviněný přispěl.

⁶⁴DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). s. 381.

vyhrožuje usmrcením někomu, kdo vůbec neovládá jazyk, kterým je vyhrožováno; plánuje zavraždit osobu již dávno mrtvou)

- *Nezpůsobilost prostředku útoku* – pachatel připravuje prostředky, které nemůžou vést k dokonání trestného činu, přestože se pachatel domnívá, že můžou (pachatel nakreslí na podlahu obrazce, protože se domnívá, že oběť ovládne zařikáním či plánuje oběť otrávit ořechy, protože se domnívá, že oběť má mimořádně silnou alergii na ořechy, ačkoli tato vůbec takovou alergii nemá).

Nezpůsobilost přípravy (a pokusu) se podle důvodu nezpůsobilosti někdy dělí na nezpůsobilost relativní (konkrétní) a nezpůsobilost absolutní (obecnou). Nezpůsobilost absolutní nastává v těch případech, kdy útok na určitý předmět nebo určitým prostředkem nemůže nikdy vést k dokonání trestné činnosti za žádných okolností (pokus o ublížení pomocí prokletí). Nezpůsobilost relativní je potom nemožnost dospět k dokonání trestného činu, která je zapříčiněna pouze momentálními podmínkami, a za jiných okolností by útok na určitý předmět nebo určitými prostředky k dokonání trestného činu vést mohl (střelba na vzdálenost větší než maximální dostřel zbraně).

Posuzování nezpůsobilé přípravy ovšem nemůže vycházet pouze z textu zákona a z dichotomického rozdělení přípravy na tu, která mohla vést k dokonání, a na tu, která nemohla. Neplatí, že nezpůsobilá příprava trestného činu je univerzálně beztrestná - trestnost nezpůsobilého pokusu je nutno posuzovat především s ohledem na § 12 odst. 2 a míru společenské škodlivosti. Samotný § 46 odst. 3 o možnosti upuštění od potrestání v případě nezpůsobilé přípravy nechává posouzení každého individuálního případu v diskreci soudů. Nejvyšší soud v tomto ohledu judikoval, že *„ani nezpůsobilý pokus trestného činu, tj. takový, který objektivně nemohl vést k dokonání trestného činu, není zásadně beztrestný. Trestnost tzv. nezpůsobilého pokusu se posuzuje podle materiálního hlediska, tedy*

*podle jeho stupně společenské nebezpečnosti ve vztahu ke konkrétnímu činu pachatele.*⁶⁵

Proto je nutné zkoumat též důvody, proč byla příprava nezpůsobilá. Nezpůsobilá příprava je dle Nejvyššího soudu v zásadě trestná⁶⁶. Konstruovat trestnost či beztrestnost na základě způsobilosti prostředků či předmětu útoku by totiž v mnoha případech znamenalo, že o trestnosti či beztrestnosti by rozhodovala náhoda. To že k zamýšlenému následku nedošlo pro nezpůsobilost prostředků nebo předmětu útoku ale snižuje společenskou škodlivost takového jednání.⁶⁷ Zásady pro posuzování společenské škodlivosti a tedy i trestnosti, lze opět ilustrovat usnesením Nejvyššího soudu ČR:

„Pro závěr, o jak škodlivý čin, který zůstal nedokonán, a to ve stavu přípravy, se jednalo, je nutné vycházet v každém konkrétním případě z posouzení nejen povahy zvoleného prostředku a způsobu, jakým byl pachatelem použit, ale i z toho, co vedlo k nedokonání činu. Jiný význam zde bude mít, pokud nedokonání ovlivnila náhoda, resp. okolnost, která jen v omezeném rozsahu vylučuje způsobilost pachatele trestný čin dokonat, anebo zda trestný čin nebyl dokonán proto, že pachatel nebyl sto počínat si tak, aby dosáhl úspěchu. V prvním případě totiž z jednání pachatele vzniká nebezpečí pro zákonem chráněný objekt, který jím je nebo má být bezprostředně ohrožen, avšak k ohrožení nedošlo vlivem náhodné, na vůli pachatele v zásadě nezávislé okolnosti, zatímco ve druhém případě společenské vztahy a hodnoty reálně ohroženy vůbec nebyly. Souhrn všech faktorů bude proto třeba vždy v každé konkrétní věci posuzovat zvlášť s přihlédnutím ke zvláštnostem a okolnostem daného případu, a nelze je paušalizovat. V případě, že se na tom, že nebyl uskutečněn záměr pachatele, podílely okolnosti na jeho vůli nezávislé (náhodné skutečnosti), jde o společensky škodlivé jednání i přesto, že k

---

⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2008, sp. zn. 8 Tdo 672/2008

⁶⁶ Také Šámal: „Nezpůsobilá příprava k trestnému činu ani nezpůsobilý pokus trestného činu nejsou bez dalšího beztrestné.“ In: ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. s. 548.

⁶⁷ DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). s. 382

*následku nedošlo, protože k němu vůle pachatele směřovala a zčásti již i došlo k uskutečnění jednání, avšak jen okolnosti, které pachatel nepředpokládal, zapříčinily, že jím sledovaný objekt činu nebyl narušen.*⁶⁸

Proto se kupříkladu atentátník, který si k činu připraví pušku s úmyslem později střílet na automobil oběti, nedopouští beztrestné nezpůsobilé přípravy tehdy, když připravovaná puška nemůže vzhledem ke svým balistickým vlastnostem a neprůstřelným oknům automobilu oběti vést k dokonání činu. V tomto případě je společenská škodlivost snížena jen málo, protože o nezpůsobilosti prostředku rozhodla náhoda, navíc ještě málo pravděpodobná. O něco nižší míru společenské škodlivosti by měla například stejná situace, kdy ale pachatel hodlá používat zbraň, o níž ale neví, že má zavařenou hlaveň a závěr. Ještě nižší potom v případě, kdy by pachatelova zamýšlená zbraň vůbec nebyla zbraní.

4.4.2. Zánik trestnosti dobrovolným upuštěním od dalšího jednání směřujícího k spáchání zvlášť závažného zločinu

Další možností zániku trestnosti přípravy, kterou trestní zákon přípravci poskytuje, je dobrovolné upuštění od přípravy upravené § 20 odst. 3 trestního zákoníku, dle kterého zaniká trestnost přípravy, jestliže přípravec dobrovolně upustil od dalšího jednání směřujícího k spáchání zvlášť závažného zločinu a

- a) odstranil nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknuté přípravy, nebo
- b) učinil o přípravě k zvlášť závažnému zločinu oznámení v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknuté přípravy, mohlo být ještě odstraněno; oznámení je nutno učinit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému.

---

⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 1. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1171/2014

Možnost zániku trestnosti přípravy je v tomto případě snahou zákonodárce motivovat pachatele k upuštění od dalšího jednání směřujícího proti trestním zákonem chráněnému zájmu (odstranění nebezpečí) slibem zániku trestní odpovědnosti. Zákonodárce zde dává do popředí ochrannou funkci trestního práva tím, že jasně preferuje zamezení dokonanému trestnému činu před potrestáním pachatele – trestnost přípravy zaniká jako následek toho, že skrze upuštění od přípravy se významně snížila míra nebezpečnosti a společenské škodlivosti.⁶⁹ Zánik trestnosti přípravy v důsledku upuštění od přípravy je tímto velmi podobný ustanovení o účinné lítosti dle § 33 trestního zákoníku.

Trestní zákoník č. 40/2009 Sb. doznal proti předešlému trestnímu zákoníku č. 140/1961 Sb. v podmínkách zániku trestnosti přípravy jistých potřebných změn. Na rozdíl od stávajícího zákoníku č. 40/2009 Sb. neobsahoval obecnou podmínku dobrovolného upuštění od dalšího jednání směřujícího ke spáchání zvlášť závažného zločinu, ale požadoval ji pouze v případě zániku trestnosti dle § 8 odst. 3 písm. a), společně s odstraněním nebezpečí, které chráněnému zájmu dosavadní přípravou vzniklo. V případě zániku trestnosti učiněním oznámení některým státním orgánům dle § 8 odst. 3 písm. b) – který byl do nového zákoníku převzat v podstatě nezměněn – však byl požadavek upuštění od dalšího jednání vypuštěn, což teoreticky vedlo k situaci, kdy přípravci sice zanikla trestnost jeho přípravy, nicméně přípravec mohl v této přípravě nadále pokračovat; kupříkladu dál přispívat radou či organizátorstvím.

Základní podmínkou zániku trestnosti přípravy díky upuštění od dalšího jednání je dobrovolnost upuštění. Dobrovolnost existuje pouze tehdy, když pachatel předpokládá (třeba i mylně), že mu v páchaní trestné činnosti nic nebrání, ani mu nehrozí žádné nebezpečí, a že páchaný zločin je uskutečnitelný. Pachatel tedy musí čin považovat za uskutečnitelný a přesto sám z vlastní vůle od dalšího

---

⁶⁹KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 3. přeprac. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. s. 391. ISBN 80-210-2985-4.

pokračování v činnosti upustit a odstranit nebezpečí nebo učinit oznámení v době, kdy je ještě možnost nebezpečí odstranit.

V případě, kdy pachatel upustí od přípravy z důvodu obavy z potrestání a uložení trestu, není dobrovolnost vyloučena v těch případech, kdy jeho obava je obecného rázu a není vázána na konkrétní událost vzniklou činností jiné osoby, která jeho přípravné jednání odhalila. *„Pouhá obava pachatele z odhalení, která vyplývá z jeho vědomí, že páchá přípravu k zvlášť závažnému zločinu, nevyklučuje dobrovolnost, jestliže pachatel upustil od dalšího jednání pouze z vlastního rozhodnutí.“*⁷⁰

*„Rozhodnutí upustit od dokonání trestného činu musí být od počátku trvalé, konečné a musí trvat až do konečného odvrácení nebezpečí vzniku následku.“*⁷¹

Dobrovolnost, respektive vyloučení dobrovolnosti, vychází z bohaté judikatury, podle které se nejedná o dobrovolné upuštění od dokonání zvlášť závažného zločinu v případech, kdy pachatel:

- upustil od dalšího jednání v přípravě zvlášť závažného zločinu, protože byl přistižen a obával se odhalení
- upustil od dalšího jednání, protože nějaká jednorázová událost způsobila obavu, že bude přistižen (zahájené trestní řízení proti jeho společníku, spuštěný alarm)
- upustil od dalšího jednání na základě lsti oběti, která jej přesvědčila, že výsledku svého konání dosáhne i jinak
- pod vlivem překážky, o které se i mylně domníval, že ji nemůže překonat
- bylo pachateli v rozvíjení přípravného jednání zabráněno třetí osobou
- se ocitnul v situaci, která mu nedávala žádnou naději na úspěch

---

⁷⁰ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. s. 230.

⁷¹JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). s. 282.

- odložil uskutečnění záměru na pozdější dobu

Další obligatorní podmínkou zániku trestnosti přípravy v důsledku upuštění od dalšího jednání mimo upuštění samotné je dobrovolné odstranění nebezpečí vzniklého přípravou.

V některých případech nebezpečí zaniká již upuštěním od další činnosti (pachatel si přestane opatřovat prostředky ke spáchání činu). U omisivních deliktů upuštění od pokusu (a tedy analogicky i od přípravy) vyžaduje vždy konání.⁷² Proto kupříkladu zloděj, který si předešlého dne připravil místo činu vypáčením zámku, musí kromě upuštění od úmyslu vykonat zločin též odstranit nebezpečí, tj. v tomto případě například upozornit vlastníka objektu na vypáčený zámek a společně zjednat nápravu. Stejně tak pokud pachatelovo přípravné jednání spočívalo v návodu, je pro zánik trestnosti nutné, aby ostatním osobám zabránil v dalším jednání, anebo se alespoň pokusil odstranit své přispění.

„Obecně platí, že potřebnou míru aktivity pachatele směřující k odvrácení nebezpečí, které z jeho jednání hrozí zájmu chráněnému trestním zákonem, nelze stanovit paušálně. Otázku, zda pachatel učinil vše potřebné, aby zabránil vzniku původně zamýšleného následku, a jeho aktivita byla zároveň natolik relevantní, že k tomu za daných okolností přispěla dostatečně významnou měrou, je třeba posuzovat individuálně se zřetelem na okolnosti činu a poměry pachatele.“⁷³

Oznámení o přípravě je podmínkou zániku trestnosti přípravy k zvlášť závažnému zločinu podle § 20 odst. 3 písmena b). Oznámení je nutno, podobně jako u účinné lítosti, učinit státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu (voják může učinit oznámení svému nadřízenému). Toto oznámení musí být dostatečně konkrétní na to, aby státní orgány mohly nebezpečí odvrátit, ale není třeba, aby pachatel oznámil sám sebe; stačí, když nezamlčí důležité okolnosti a podá dostatek

---

⁷²JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). s. 280.

⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 6. 2014, sp. zn. 3 Tdo 639/2014

informací, aby státní orgány mohly učinit účinná konkrétní opatření a předejít vzniku následku. Oznámení učiněné po vzniku škody je neúčinné.

Oznámení, které pachatel učiní jiným osobám nebo orgánům než těm, které jsou jmenovány v zákoně, není účinné, ani pokud tyto jiné osoby samy zjednájí nápravu nebo samy učiní oznámení policejním orgánům či státním zástupcům. V takovém případě může jít maximálně o polehčující okolnost dle § 41 písmen j) nebo k).

Dobrovolné upuštění od přípravy nevylučuje trestnost těch jednání, kterými pachatel již nějakou skutkovou podstatu trestného činu naplnil. V tomto případě mluvíme o tzv. kvalifikované přípravě. Vzhledem k povaze přípravy je kvalifikovaná příprava mnohem méně pravděpodobná než kvalifikovaný pokus, ale není nemožná. Podobně jako u konzumpce přípravy dalšími vývojovými stádii trestné činnosti, i při posuzování kvalifikované přípravy vycházíme z toho, že samostatně klasifikovaný trestný čin má vyšší míru společenské škodlivosti než příprava, a bylo by tedy nelogické, kdyby upuštěním od dokonání společensky méně závažného činu zanikala trestnost společensky závažnějšího činu. Příkladem kvalifikované přípravy by mohl být pachatel, který sobě či společníkovi opatří zbraň pro trestný čin, účast či spoluúčast na vraždě si poté rozmyslí a střelné zbraně se zbaví. Ten poté sice odstranil nebezpečí a upustil od dalšího jednání dle § 20 odst. 3), ale zároveň dokonal trestný čin nedovoleného ozbrojování, jehož trestnost upuštěním od dalšího jednání směřujícímu k dokonání vraždy nezaniká.

Novým prvkem oproti starému trestnímu zákoníku č. 140/1961 je § 20 odst. 4, který upravuje podmínky zániku trestnosti přípravy k zvláště závažnému zločinu v případech, kdy je na činu zúčastněno více osob a čin je dokonán ostatními účastníky.

V takovém případě dle § 20 odst. 4 *nebrání zániku trestní zodpovědnosti za přípravu pachateli, který takto jednal, je-li čin dokonán ostatními pachateli nezávisle na jeho dřívějším přispění k činu nebo přes jeho včasné oznámení.*

Zákonodárce tak demonstruje, že v případě spolupachatelství více osob je třeba trestnost každého spolupachatele posuzovat samostatně, a že je validita dobrovolného upuštění u každého účastníka vázána především na jeho vlastní osobu a důvody.

V případě zániku trestnosti dle § 20 odst. 3 písm. b) zakládá odstavec 4 pachateli možnost vyhnout se trestnosti pouhým oznámením, neboť odst. 3 písm. b) nevyžaduje po pachateli odstranění nebezpečí, a tuto povinnost nechává plně na státních orgánech. Povinností přípravce je toliko učinit oznámení v době, kdy ještě mají státní orgány možnost odstranit nebezpečí. Popsané jednání není tedy těžké naplnit.

V případě zániku trestnosti dle § 20 odst. 3 písm. a) je situace pro přípravce poněkud obtížnější, poněvadž má povinnost odstranit nebezpečí, které svou přípravou způsobil. Vzhledem k tomu, že je jen jedním z účastníků, je zde však stále možnost, že ostatní účastníci se rozhodnou trestný čin dokonat, přestože technicky přípravce již nebezpečí jím způsobené odstranil.

Příkladem by mohl být pachatel, který pro skupinu plánující vraždu opatřil zbraň, ale rozhodl se o dobrovolné upuštění od dalšího jednání. Ten může skupině zbraň opět odebrat, ale ostatní účastníci stále mohou sehnat novou někde jinde a plánovaný trestný čin dokonat. V tomto případě ale trestnost přípravce, který se snažil o dobrovolné upuštění, zaniká. V případě, kdy by tento přípravce namísto opatřování vražedné zbraně celou vraždu naplánoval nebo ostatní účastníky naváděl, není odstranění nebezpečí, které díky jeho přípravě vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem, dost dobře možné. Účinky přípravcovy organizátorství či navádění působí na ostatní spolupachatele a odstranění nebezpečí je možné prakticky pouze přesvědčením ostatních spolupachatelů, aby od úmyslu spáchat trestnou činnost také úplně upustili, anebo učiněním oznámení podle § 20 odst. 3 písm. b).

Na závěr dlužno dodat, že poněkud rozporná je důvodová zpráva k tomuto ustanovení, která uvádí, že: „*V případě zániku trestní odpovědnosti přípravce, jde-li o přípravné jednání více osob, je třeba vykládat pojem „odstranil nebezpečí“ nejen ve vztahu k nebezpečí, jež vzniklo z jeho vlastního jednání, ale i ve vztahu k nebezpečí, které vzniklo z jednání ostatních, a to bez ohledu na to, zda se o toto další nebezpečí přičinil (srov. přiměřeně i § 24 odst. 2 větu první německého trestního zákoníku). Pokud se však na činu podílí více osob, nebrání zániku trestní odpovědnosti přípravy pachatele, který takto jednal, je-li čin dokonán ostatními pachateli (§ 20 odst. 4) nezávisle na jeho dřívějším přispění k činu nebo přes jeho včasné oznámení.*“⁷⁴

---

⁷⁴Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákon. In: PSP.cz [portál Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky]. [cit. 1. 6. 2016]. Dostupné z: <http://psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=26072>

5. Stručný nástin právní úpravy přípravy zločinu ve vybraných cizích zemích

5.1.Spolková Republika Německo

Německý trestní zákoník se v § 12 drží rozdělení protiprávních činů na zločiny a přestupky. Jako zločiny bere ty trestné činy, u nichž spodní hranice trestní sazby přesáhne jeden rok. Přestupky potom ty činy, u kterých je horní hranice trestní sazby nižší než jeden rok.

Německý trestní zákoník trestněprávně relevantní přípravu nezná. Dle § 22 pokus veden stejně jako v českém právním řádu až za hranici slova bezprostředně. Pokus je možný pouze u zločinů; pokus u přestupků není dle německého zákona trestný, pokud tak nestanoví u daného přestupku výslovně trestní zákon. Na rozdíl od českého zákona německý trestní zákoník výslovně stanovuje, že trestání pokusu může být mírnější než trestání dokonatého zločinu. Nezpůsobilý pokus může způsobit zánik trestnosti nebo sloužit jako polehčující okolnost. zánik trestnosti může ve stádiu pokus způsobit také dobrovolné upuštění od dalšího jednání směřujícího k dokonání trestného činu.

Příprava je v německém trestním zákoně trestná jen v případě předčasně dokonatých trestných činů, u kterých trestní zákoník kriminalizuje de facto přípravné jednání. Příkladem může být příprava útočné války dle § 80, příprava k padělání peněz dle § 149 či příprava k padělání oficiálních dokumentů dle § 275. Tyto předčasně dokonaté trestné činy jsou v naprosté většině činy s velkou mírou společenské škodlivosti a nebezpečnosti pro stát a obyvatelstvo.

5.2.Slovenská republika

Současný slovenský trestní zákoník č.300/2005 Z. z. vychází stejně jako současný český ze společného československého zákoníku č. 140/1961 Sb. Na Slovensku

byl na rozdíl od České republiky novelizován dříve, i kvůli tomu, že na české straně byl starý trestní zákoník mnohem intenzivněji novelizován. Nový slovenský trestní zákoník vešel v účinnost 1. ledna 2006.

Slovenský trestní zákoník – podobně jako ten český – používá bipartici trestných činů na přečiny a zločiny, kde zločiny jsou ty trestné činy, pro které zákon stanovuje trestní sazbu s horní hranice nejméně pět let. O zločin jde i tehdy, když horní hranice trestní sazby kvalifikované skutkové podstaty přečinu přesahuje pět let. Zvláště závažné zločiny zná slovenský zákon také, ale jejich vymezení je mnohem přísnější než české – zatímco náš trestní zákon rozumí pod pojmem zvláště závažný zločin takový trestný čin, který má horní sazbu ve výši nejméně deseti let, slovenský zákon tak pojmenovává činy, které mají nejnižší možnou sazbu vyšší než deset let.

Právě na zločin váže slovenský trestní zákoník trestnost přípravy.⁷⁵ Její trestnost je tak na rozdíl od české úpravy mnohem širší, neboť postihuje i jednání mnohem méně společensky nebezpečné. Slovenský zákon také postrádá nutnost mít trestnost daného zločinu výslovně zmíněnou ve zvláštní části trestního zákoníku.

Příprava je trestná podle trestní sazby za připravovaný zločin, ačkoli při výměře trestu se přihlédne k tomu, do jaké míry se konání přípravy přiblížilo k dokonání trestného činu, jakož i na okolnosti a důvody, které zabránily dokonání přípravy zločinu.⁷⁶

Slovenská úprava zániku trestnosti v důsledku upuštění od dalšího jednání směřujícího k dokonání připravovaného zločinu je v podstatě převzata z československého trestního zákoníku č. 140/1961 Sb. a stále je v ní paradoxní situace ohledně teoretické možnosti beztrestného pokračování v přípravném

---

⁷⁵ § 13 odst. 1: „*Príprava na zločin je konanie, ktoré spočíva v úmyselnom organizovaní zločinu, zadavažovaní alebo prispôsobovaní prostriedkov alebo nástrojov na jeho spáchanie, v spolčení, zhluknutí, návode, objednávaní alebo pomoci na taký zločin alebo v inom úmyselnom vytváraní podmienok na jeho spáchanie, ak nedošlo k pokusu ani dokonaniu zločinu.*“

⁷⁶ www.gjar-po.sk/~gajdos/treti_rocnik/nos/trestny_zakon_s_komentarom.pdf

jednání v případě, kdy přípravce dobrovolně oznámil připravovaný zločin orgánům činným v trestním řízení.⁷⁷ Obecně se dá říci, že slovenská úprava je až na přesné vymezení zločinu velmi podobná nenovalizovanému trestnímu zákoníku č. 140/1961 Sb.

Pokus trestného činu má slovenský právní řád vymezen podobně jako ten český, hranice mezi pokusem a přípravou je opět vedena zejména slovem *bezprostředně*.

---

⁷⁷ Srovnej s. 45.

6. Závěr a doporučení de lege ferenda

Příprava k zvlášť závažnému zločinu je v českém právním řádu prvním trestně postihnutelným vývojovým stádiem trestné činnosti. Příprava předchází pokusu trestného činu a jeho dokonáním, proto nemusí naplňovat všechny znaky, které charakterizují skutkovou podstatu příslušného zvlášť závažného zločinu; zejména společenskou škodlivost. Přesto je žádoucí tento vývojový stupeň postihovat, protože postihování přípravy zabraňuje budoucímu spáchání daného zločinu, a tedy přímo chráníme společnost. Trestnost přípravného jednání je předpokladem pro postihování takového jednání.

Přestože je trestnost přípravy obecně stanovena stejně jako trestnost zvlášť závažného zločinu, ke kterému směřuje, v práci jsem poukázal na to, že toto pravidlo je v rozporu se zásadou subsidiarity trestní represe a obecnými zásadami pro trestání trestné činnosti, a tedy nemůžeme očekávat jeho bezvýhradné dodržování. Při konkrétní výměře trestu přípravného jednání se musí vždy přihlídnout k tomu, že příprava je škodlivému následku vzdálenější než pokus či dokonáný trestný čin.

Nižší závažnost přípravného jednání je také možno ukázat na několika způsobech zániku trestnosti či možnosti snížení trestu či úplného upuštění od něj, které trestní zákoník přípravným nabízí. Jde opět o demonstraci toho, že zákonodárce přípravné jednání považuje za společensky méně závažné.

V práci je nastíněn vývoj trestní úpravy přípravy na území českých zemí, který je spolu s popisem přístupu k přípravě v Německé spolkové republice důležitý pro pochopení možných odlišných modelů trestněprávního přístupu k přípravě zločinu. Toto uvědomění a pochopení je potom nezbytné k zhodnocení české právní úpravy.

Hledání ideálního stavu právní úpravy, tedy právní úpravy de lege ferenda, je vzhledem k současné úpravě přípravy k zvlášť závažnému zločinu obtížné, protože rekonstrukce trestního práva se v České republice udála relativně nedávno a proto k novému stavu ještě není dostatečný objem relevantní judikatury.

Takové doporučení vychází především z vnitřní hodnotové orientace pisatele a v případě tak abstraktního cíle jako je vylepšení právní úpravy přípravy bude jen těžko hledat oporu v empiricky ověřitelných faktech či jiných objektivních měřítkách.

Trestnost a trestání přípravy k zvlášť závažnému zločinu považuje autor práce za prospěšné. Trestná příprava by měla zůstat zachována, neboť trestněprávní nepostihnutelnost přípravného jednání jde proti účelu trestního práva, kterým je ochrana společnosti. Omezení trestnosti přípravy na zvlášť závažné zločiny je v zásadě dobré, protože omezuje možnost zneužití státní moci k postihování přípravných jednání u méně společensky závažných trestných činů, u kterých sama příprava nijak zvlášť závažného stupně společenské škodlivosti nedosahuje.

Doporučení autora práce se však týká rozdílu mezi trestností a beztrestností, která u některých trestných činů odděluje základní skutkovou podstatu, která je beztrestná, od kvalifikované, u které je již příprava trestná. Tento přístup má vzhledem k možné nepředvídatelnosti naplnění kvalifikované skutkové podstaty za následek nemožnost trestního stíhání takového jednání, které potenciálně hrozí mimořádně vysokou společenskou škodlivostí.

Návrhem je zavést ve speciální části trestního zákoníku možnost stanovit trestnost pro všechny skutkové podstaty daného trestného činu. V případě tohoto explicitního vyjádření trestnosti by se dané skutkové podstaty nemusely dále zkoumat optikou zvlášť závažného zločinu a toto samotné vyjádření by stačilo k trestní postihnutelnosti přípravného jednání směřujícího k základní nebo kterékoliv kvalifikované skutkové podstatě takto určeného trestného činu.

Toto ustanovení by se dle autora mělo vztahovat na tyto trestné činy: omezování osobní svobody dle § 170, zavlčení dle § 172, znásilnění dle § 185, pohlavní zneužití dle § 187 a obecné ohrožení dle § 272.

Je pravdou, že postihovatelností přípravy k těm skutkovým podstatám, které nejsou v současné právní úpravě trestné, bude možno trestat i jednání, které je vzdálenější škodlivému následku než jak je to možné v současné právní úpravě, ale toto je kompenzováno tím, že i přes fakt, že trestnost přípravy je stanovena jako trestnost zločinu, ke kterému směřovala, je nutné, aby soud přihlížel k vzdálenosti přípravy k dokonání daného trestného činu.

Literatura:

Bibliografické zdroje:

- ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3.
- ŠÁMAL, Pavel. Trestní právo hmotné [online]. 7., přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014 [cit. 2016-05-28]. ISBN 978-80-7478-616-7.
- DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-790-4.
- JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 4. vyd. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-044-4
- ŠÁMAL, Pavel, František PÚRY a RIZMAN, Stanislav. Trestní zákon: dodatek ke komentáři. V Praze: C.H. Beck, 2006. ISBN 9788071795476.
- JELÍNEK, J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 4. vydání. Praha: Leges, 2013, 1216 s. ISBN 978-80-87576-69-4.
- KRATOCHVÍL, Vladimír. Trestní právo hmotné: obecná část. 3. přeprac. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-2985-4
- SOLNAŘ, Vladimír. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, 2009.
- SOLNAŘ, Vladimír, Jaroslav FENYK a Dagmar CÍSAŘOVÁ. *Základy trestní odpovědnosti: systém českého trestního práva*. Vyd. 1., (Jako Základy trestní odpovědnosti vyd. 2.). Praha: Orac, 2003. ISBN 80-86199-74-6.
- ŠÁMAL, P. *Osnova trestního zákoníku 2004 – 2006*. Vydání první. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-527-5

Důvodové zprávy:

- Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákon. In: PSP.cz [portál Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky]. [cit. 1. 6. 2016]. Dostupné z: <http://psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=26072>

- Důvodová zpráva k zákonu č. 141/1961 Sb., trestní zákon. In: PSP.cz [portál Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky]. [cit. 1. 6. 2016]. Dostupné z: http://psp.cz/eknih/1960ns/tisky/t0065_09.htm

Elektronické prameny

- SOKOL, Tomáš. Záhada trestnosti nepřekazení beztrestné přípravy. IHNED.cz [online]. Economia, publikováno 13. 3. 2015 [cit. 25. 6. 2013]. Dostupné z: <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-63652670-zahada-trestnosti-neprekazeni-beztrestne-pripravy>
- GŘIVNA, T. Trestní právo hmotné. In BOBEK M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V (eds.). Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita. Brno, 2009, s. 553-581. Dostupné z: <http://www.komunistickepravo.cz>

Právní předpisy

- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
- Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon
- Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů
  - Dostupné z ASPI [právní informační systém] Wolters Kluwer ČR
- Strafgesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I S. 3322), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 30. Mai 2016 (BGBl. I S. 1254) geändert worden ist. In: Juris [online právní informační

system]. Juris GMBH. [cit. 17. 5. 2016] Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html>

- Zákon č. 117/1852 ř.z., trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. In: Virtuální knihovna právních předpisů [online právní informační systém]. Masarykova univerzita. [cit. 10. 5. 2016]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/rs.html>
- Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů. In: Zákony pro lidi [online právní informační systém]. Zákony pro lidi [cit. 3. 6. 2015]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.sk/zz/2005-300>

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 9. 3. 2005, sp. zn. II. ÚS 491/04.
  - dostupné z: NALUS [online]. Ústavní soud ČR
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 3. 2016, sp. zn. 3 Tdo 139/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 8. 2008, sp. zn. 8 Tdo 672/2008
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.10.2011, sp. zn. 7 Tdo 1123/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 1. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1171/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 6. 2014, sp. zn. 3 Tdo 639/2014
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR z 29. 12. 1963, sp. zn. 8 Tz 80/63
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 17. 6. 1959, sp. zn. 2 Tz 14/59
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSFR ze dne 15. 3. 1972, sp. zn. 2 Tz 10/72
  - dostupné z: Nejvyšší soud [online]. Nejvyšší soud ČR

Přílohy

MASARYKOVA UNIVERZITA
Právnická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Akademický rok: 2015/2016

Student: Aleš Kohoutek, UČO: 392978

Program: Právo a právní věda

Na základě příslušných ustanovení zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), a Statutu Právnické fakulty Masarykovy univerzity Vám určuji téma a zásady pro vypracování diplomové práce v magisterském studijním programu:

Téma práce: Příprava k trestnému činu a její význam z hlediska trestnosti a trestání

Téma práce anglicky: The Preparation to the Crime and its Meaning of the point of view of the Punishability and Punishment

Vedoucí práce: doc. JUDr. Josef Kuchta, CSc.

Pracoviště vedoucího práce: Katedra trestního práva

Datum zadání práce: 30. 6. 2015

Termíny odevzdání práce:

- v případě přihlášky ke státní zkoušce konané v jarním semestru je nutno odevzdat diplomovou práci do 31. března 2016
- v případě přihlášky ke státní zkoušce konané v prodlouženém zkouškovém období jarního semestru je nutno diplomovou práci odevzdat do 30. června 2016
- v případě přihlášky ke státní zkoušce konané ve zkouškovém období podzimního semestru je nutno diplomovou práci odevzdat do 31. října 2016
- neodevzdá-li student diplomovou práci ve výše uvedených termínech, ztrácí právo konat všechny součásti státní zkoušky v příslušném období

Zadání: Autor nejprve stručně vymezení postavení a význam tohoto vývojového stadia mezi ostatními stadii a vysvětlí a zdůvodní její trestnost. Poté zevrubně zanalyzuje úpravu § 21 TrZ. Zaměří se přitom na její základní znaky, na srovnání zejména s pokusem trestného činu, zaměří se také na její vztah k tzv. trestným činům předčasně dokonáným a vysvětlí pojem tzv. nezpůsobilé přípravy. Vhodné bude také rozebrat podmínky tzv. dobrovolného upuštění od přípravy jakožto okolnosti způsobující zánik trestnosti. V penologické části se autor zaměří na trestání přípravy a na jeho zvláštnosti nejen z hlediska § 20, ale zejména poukáže na zvláštnosti trestání přípravy, tak jak jsou vymezeny v obecné části o trestání, případně ve zvláštní části TrZ. Velmi vhodné bude poukázat na úpravu trestnosti přípravy v jiných státech, s případným zařazením i historické části popisující vývoj trestnosti přípravy u nás. Na tomto základě autor celkově zhodnotí danou úpravu, její klady a nedostatky a navrhne případnou novou úpravu de lege ferenda. Literatura: Základní učebnice, komentáře, monografie, časopisecké články, jednotlivé části sborníků týkajících se dané problematiky, a to podle možnosti i zahraniční provenience. Autor využije i relevantní judikatury k tématu, a to jak obecných soudů, tak soudu Ústavního. Vhodné bude i využití případných internetových pramenů a podkladů, které budou citovány v souladu s platnou normou. Podle možnosti by také mohla konzultovat s odborníky z praxe.